EDIȚIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

تأملات في مماثلة المؤمن للنخلة

Ta'ammulāt fī mumāthalat
al-mu'min li-l-nakhlah

CREDINCIOSUL ȘI CURMALUL

ʿAbd al-Razzāq al-Badr

INSTITUTUL TAWHID
tawhid.ro

ʿAbd al-Razzāq ibn ʿAbd al-Muḥsin al-Badr

Reflecții asupra asemănării credinciosului cu curmalul

تأملات في مماثلة المؤمن للنخلة

Taʾammulāt fī mumāthalat al-muʾmin li-l-nakhlah

Institutul Tawhid
România · 2026

Titlul original: تأملات في مماثلة المؤمن للنخلة
Ediția I
Ediția-sursă: تأملات في مماثلة المؤمن للنخلة · ʿAbd al-Razzāq al-Badr
Institutul Tawhid · https://www.tawhid.ro

Cuprins

Credința și pildele Coranului 1
Pilda credinciosului și a curmalului 7
Asemănările dintre credincios și curmal 19
1 Rădăcinile, ramurile și roadele credinței 21
2 Apa care ține inima vie 23
3 Rădăcini trainice și credință statornică 27
4 Pământul bun și inima care primește călăuzirea 28
5 Îndepărtarea a ceea ce slăbește credința 31
6 Roade și fapte bune în orice vreme 32
7 Binecuvântare în fiecare parte și în orice stare 34
8 Ruga care nu se pierde și veșmântul evlaviei 35
9 Bunătate și curăție, înlăuntru și în afară 37
10 Folos pentru ceilalți în tot ceea ce oferă 39
11 Deosebirile dintre curmali și dintre credincioși 40
12 Răbdarea în fața încercărilor 42
13 O viață lungă și fapte tot mai bune 44
14 Un miez bun și o inimă bună 46
15 Un folos care nu se întrerupe 47
16 Un bine ușor de primit 48
17 Roade folositoare și dulceața credinței 49
18 Spinii și blândețea curmalelor 51
Locul, rădăcinile și roadele pomului credinței 53
Ramurile credinței 55
Trei cultivatori și felul în care îngrijesc pomul 60
Prima pildă 60
A doua pildă 61
A treia pildă 61
Glosar 64
Bibliografie 65
Indice 67

Credința și pildele Coranului

În numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător.
Laudă lui Allah, Cel Care a sădit pomul credinței în inimile celor pe care i-a ales pentru a-I fi robi, i-a deosebit prin belșugul harului Său și prin binefacerile Sale îmbelșugate și i-a înălțat, prin bunătatea și îndurarea Sa, deasupra celorlalte făpturi. Credința este:

﴿كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي ٱلسَّمَآءِ تُؤْتِيٓ أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍۭ بِإِذْنِ رَبِّهَا﴾

«asemenea unui pom bun: rădăcina lui este trainică, iar ramurile sale sunt în cer. Își dă roadele în orice vreme, cu îngăduința Domnului său.»

Coran, fragment din Ibrāhīm 14:24–25

Binecuvântarea și pacea fie asupra Profetului nostru Muḥammad ibn ʿAbd Allāh, robul și Trimisul Său, cel ales dintre făpturi, căruia i-a încredințat revelația Sa și pe care l-a făcut vestitor între El și robii Săi. L-a trimis ca îndurare pentru lumi, pildă pentru cei ce împlinesc fapte și cale luminoasă pentru cei ce o urmează. Binecuvântarea și pacea fie și asupra întregii sale familii și asupra tuturor însoțitorilor săi.

Niciunui musulman nu-i este ascunsă însemnătatea uriașă a credinței, rangul ei înalt și poziția ei nobilă, sublimă. Ea este cea mai măreață dintre ținte, cel mai înalt dintre scopuri și cel mai nobil dintre obiective. Prin ea dobândește robul fericirea în această lume și în Viața de Apoi, ajunge la cele mai însemnate lucruri de căutat și la cele mai nobile scopuri, câștigă Paradisul și

desfătările lui, scapă de Foc și de mânia Celui Atotputernic, dobândește mulțumirea Domnului, Care nu Se va mai mânia niciodată pe el, și se bucură de privirea către Fața Sa cea nobilă, fără vătămare și fără încercare care să-l abată. Roadele și foloasele credinței sunt multe și nenumărate. Câte foloase mărețe, roade coapte și bine neîntrerupt aduce ea în această lume și în Viața de Apoi!

Fiindcă credința are un asemenea rang și o asemenea însemnătate, textele care îi arată meritele și poziția nobilă sunt foarte numeroase și felurite. Din înțelepciunea desăvârșită a lui Allah și din binefacerea Sa cuprinzătoare față de robii Săi, cu cât nevoia de un lucru este mai mare și acesta este mai necesar, cu atât El îi face mai numeroase dovezile, mai limpezi căile de dobândire și mai ușoare mijloacele de a ajunge la el. Iar nevoia robilor de credință este cea mai mare dintre toate nevoile lor: ea întrece nevoia de hrană, de băutură și de celelalte lucruri ale vieții. De aceea, dovezile credinței sunt cele mai puternice dovezi, argumentele ei sunt cele mai adevărate, iar căile de dobândire a ei sunt cele mai ușor de urmat, cele mai apropiate și mai accesibile. Tot de aceea s-au înmulțit și s-au diversificat argumentele credinței și dovezile care o lămuresc, atât în ansamblu, cât și în amănunt.

Printre cele mai mari dovezi ale credinței cuprinse în Coran se numără pildele prin care i se limpezește adevărul, i se arată amănuntele și ramurile și i se înfățișează roadele și foloasele.

O pildă este o exprimare despre un lucru pusă în legătură cu o exprimare despre alt lucru, între care există o asemănare, pentru ca unul să fie lămurit și înfățișat prin celălalt. „Fără îndoială, folosirea pildelor este un mijloc familiar minții, pentru că apropie de ea ceea ce poate fi înțeles prin ceea ce este văzut. Allah Preaînaltul, al Cărui Cuvânt cuprinde cele mai mari argumente și cele mai hotărâtoare dovezi, a spus:

﴿وَتِلْكَ ٱلْأَمْثَـٰلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ ۖ وَمَا يَعْقِلُهَآ إِلَّا ٱلْعَـٰلِمُونَ﴾

«Aceste pilde le dăm oamenilor, însă nu le înțeleg decât cei învățați.»

Coran, al-ʿAnkabūt 29:43[1]

El [Coranul] cuprinde patruzeci și nouă de pilde. Unii dintre înaintași, când citeau o pildă pe care nu o înțelegeau, plângeau îndelung și spuneau: «Nu sunt dintre cei învățați.»"[2]

Qatādah spunea: „Înțelegeți pildele pe care vi le dă Allah!"[3]

De aceea, am socotit potrivit să înfățișez acest studiu asupra uneia dintre pildele Coranului și Sunnei care lămuresc credința și o apropie de înțelegere, îi arată rădăcina, ramurile, părțile și roadele. Numai de la Allah vin ajutorul și izbânda.

1 Sura al-ʿAnkabūt, versetul 43.

2 Ibn al-Qayyim, al-Kāfiyah al-Shāfiyah, p. 9.

3 Relatat de Ibn Abī Ḥātim, după cum apare în al-Durr al-Manthūr de al-Suyūṭī,5/26.

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ
أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِى ٱلسَّمَآءِ تُؤْتِىٓ أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍۭ بِإِذْنِ
رَبِّهَا ۗ وَيَضْرِبُ ٱللَّهُ ٱلْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾

Allah Preaînaltul spune: «Nu vezi cum a dat Allah pildă un cuvânt bun, asemenea unui pom bun, cu rădăcina trainică și cu ramurile în cer? Își dă roadele în orice vreme, cu îngăduința Domnului său. Allah dă pilde oamenilor, pentru ca ei să-și aducă aminte.»

Coran, Ibrāhīm 14:24–25[4]

Aceasta este o pildă minunată, de mare folos, care corespunde pe deplin lucrului înfățișat prin ea. Allah a început-o prin cuvintele:

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا﴾

«Nu vezi cum a dat Allah o pildă?»

Coran, fragment din Ibrāhīm 14:24

Adică: nu ai văzut cu ochiul inimii, ca să știi cum a dat Allah această pildă și a asemănat cuvântul bun, cuvântul credinței? A încheiat-o prin cuvintele:

﴿وَيَضْرِبُ ٱللَّهُ ٱلْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾

«Allah dă pilde oamenilor, pentru ca ei să-și aducă aminte.»

Coran, fragment din Ibrāhīm 14:25

Scopul acestei pilde și al celorlalte este, așadar, să le amintească oamenilor, să-i cheme să ia învățătură și să înțeleagă Cuvântul lui Allah.

4 Sura Ibrāhīm, versetele 24–25.

Fără îndoială, această deschidere și această încheiere a versetului cuprind cea mai puternică încurajare de a învăța și de a înțelege pilda. Ele arată și măreția ei. Cum ar putea fi altfel, când ea lămurește credința, cea mai măreață dintre țințe și cel mai nobil dintre toate scopurile?
Când cugetăm la această pildă măreață, vedem că Allah, Binecuvântat și Preaînalt, a pomenit lucrul înfățișat, lucrul cu care este asemănat și temeiul asemănării. Lucrul înfățișat este cuvântul bun, iar cel cu care este asemănat este pomul bun. Temeiul asemănării este arătat în Cuvântul Său:

﴿أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي ٱلسَّمَآءِ تُؤْتِيٓ أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا﴾

«Rădăcina lui este trainică, iar ramurile sale sunt în cer. Își dă roadele în orice vreme, cu îngăduința Domnului său.»
Coran, fragment din Ibrāhīm 14:24–25

Allah, Binecuvântat și Preaînalt, a asemănat cuvântul credinței statornic în inima credinciosului, împreună cu ramurile, părțile și roadele care decurg din el, cu pomul bun, cu rădăcina trainică și cu ramurile înălțate spre cer, care își dă necontenit roadele, în orice vreme. Cel care cugetă la pomul bun din pildă, la cuvântul credinței din inima credinciosului și la roadele care decurg din el găsește între acestea numeroase însușiri corespunzătoare. La unele dintre ele s-a făcut aluzie în verset, după cum am arătat. Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, spune:

„Dacă vei cugeta la această asemănare, o vei găsi potrivită pomului monoteismului, statornic și adânc înrădăcinat în inimă, ale cărui ramuri — faptele bune — se înalță la cer. Pomul acesta dă necontenit rodul faptelor bune, în orice vreme, potrivit tăriei cu care stă în inimă, iubirii pe care inima i-o poartă, sincerității în privința lui, cunoașterii adevărului său, împlinirii drepturilor lui și îngrijirii lui așa cum se cuvine. Cel

în inima căruia acest cuvânt s-a înrădăcinat cu adevărul său, a cărui inimă a dobândit această însușire și s-a pătruns de pecetea lui Allah, decât care nu există o pecete mai bună, cunoaște adevărul dumnezeirii pe care inima sa îl mărturisește lui Allah, limba sa îl rostește, iar mădularele sale îl confirmă. El respinge acest adevăr și toate urmările lui în privința oricui altcuiva în afară de Allah, iar inima și limba sa se unesc în această negare și afirmare. Mădularele sale se supun Celui Căruia I-a mărturisit unicitatea, ascultând de El, urmând căile Domnului său cu smerenie, fără să se abată de la ele și fără să caute altele în locul lor, așa cum inima nu trebuie să caute un înlocuitor pentru Adevăratul său Adorat. Fără îndoială, acest cuvânt, pornit dintr-o asemenea inimă și rostit de această limbă, dă necontenit rodul faptelor bune care se înalță la Allah, în orice vreme. Acest cuvânt bun este cel care a înălțat fapta bună către Domnul Preaînalt. Cuvântul bun dă din belșug cuvinte bune atunci când îl însoțește o faptă bună, după cum fapta bună înalță cuvântul bun. Allah Preaînaltul spune:

﴿إِلَيۡهِ يَصۡعَدُ ٱلۡكَلِمُ ٱلطَّيِّبُ وَٱلۡعَمَلُ ٱلصَّٰلِحُ يَرۡفَعُهُۥ﴾

«La El se înalță cuvintele bune, iar fapta bună le înalță.»
Coran, fragment din Fāțir 35:10

El, Slăvitul, a arătat că fapta bună înalță cuvântul bun și că un cuvânt bun îi aduce celui care îl rostește o faptă bună în orice vreme.

Înțelesul este că, atunci când credinciosul mărturisește cuvântul monoteismului cunoscându-i sensul și adevărul, în negare și afirmare, dobândindu-i cerințele și împlinindu-i mărturia prin inimă, limbă și mădulare, acest cuvânt bun este cel care înalță fapta celui ce mărturisește. Rădăcina lui este trainică și adânc înfiptă în inima sa, ramurile sale ajung la cer și el își dă roadele în orice vreme."[5]

5 Ibn al-Qayyim, Iʿlām al-Muwaqqiʿīn,1/172–173.

Pilda credinciosului și a curmalului

S-a relatat în mod autentic de la Profet ﷺ că pomul bun este curmalul. Aceasta apare în relatarea lui Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi, transmisă în cele două Ṣaḥīḥ prin numeroase căi.
Al-Bukhārī și Muslim au relatat prin Ismāʿīl ibn Jaʿfar, de la ʿAbd Allāh ibn Dīnār, de la Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

إن من الشجر شجرة لا يسقط ورقها، وإنها مثل المسلم،
فحدثوني ما هي؟ فوقع الناس في شجر البوادي.

„Între pomi este unul căruia nu-i cad frunzele și care se aseamănă cu musulmanul. Spuneți-mi: care este?" Oamenii s-au gândit la pomii din ținuturile pustii.[6]

6 Adică: „Gândurile lor s-au îndreptat spre pomii ținuturilor pustii. Fiecare a interpretat-o ca referindu-se la un alt soi, iar curmalul le-a ieșit din vedere." Ibn Ḥajar, Fatḥ al-Bārī,1/146.

قال عبد الله: ووقع في نفسي أنها النخلة، فاستحييت، ثم قالوا: حدثنا ما هي يا رسول الله؟ فقال: هي النخلة. قال: فذكرت ذلك لعمر. قال: لأن تكون قلت: هي النخلة، أحب إلي من كذا وكذا.

ʿAbd Allāh a spus: „M-am gândit că este curmalul, dar mi-a fost ruşine. Apoi ei au zis: «Spune-ne, Trimis al lui Allah: care este?» El a răspuns: «Este curmalul.»" A spus: „I-am povestit aceasta lui ʿUmar, iar el a zis: «Mi-ar fi fost mai drag să fi spus tu: Este curmalul, decât să am cutare şi cutare lucru.»"[7]

Aceasta este formularea lui Muslim. Al-Bukhārī a transmis relatarea şi prin Sulaymān, de la ʿAbd Allāh ibn Dīnār,[8] precum şi prin Mālik, de la ʿAbd Allāh ibn Dīnār, cu aceeaşi relatare.[9]

7 Al-Bukhārī,1/38; Muslim,4/2164.
8 Al-Bukhārī,1/38.
9 Al-Bukhārī,1/63.

Al-Bukhārī și Muslim au relatat și de la Ibn Abī Najīḥ, de la Mujāhid, care a spus: „L-am însoțit pe Ibn ʿUmar până la Medina și nu l-am auzit relatând de la Trimisul lui Allah ﷺ decât un singur hadith. El a spus:

كنا عند النبي ﷺ، فأتي بجمار، فقال: إن من الشجر شجرة مثلها كمثل المسلم. فأردت أن أقول هي النخلة، فإذا أنا أصغر القوم فسكت. قال النبي ﷺ: هي النخلة.

«Eram la Profet ﷺ și i s-a adus miez de curmal (jummār). El a spus: „Între pomi este unul care se aseamănă cu musulmanul." Am vrut să spun că este curmalul, dar eram cel mai tânăr dintre cei de față, așa că am tăcut. Profetul ﷺ a spus: „Este curmalul."»"[10]

Al-Bukhārī a transmis-o și prin Abū Bishr, de la Mujāhid, de la Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi, care a spus:

كنت عند النبي ﷺ وهو يأكل جمارا، فقال: من الشجر شجرة كالرجل المؤمن. فأردت أن أقول هي النخلة، فإذا أنا أحدثهم. قال: هي النخلة.

„Eram la Profet ﷺ, care mânca miez de curmal. El a spus: «Între pomi este unul asemenea bărbatului credincios.» Am vrut să spun că este curmalul, dar eram cel mai tânăr dintre ei. El a spus: «Este curmalul.»"[11]

10 Al-Bukhārī,1/43; Muslim,4/2165.

11 Al-Bukhārī,2/115.

Al-Bukhārī a transmis-o și prin al-Aʿmash, care a spus: „Mujāhid mi-a relatat de la ʿAbd Allāh ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi, că acesta a spus:

بينا نحن عند النبي ﷺ جلوس، إذ أتي بجمار نخلة، فقال النبي ﷺ: إن من الشجر لما بركته كبركة المسلم. فظننت أنه يعني النخلة، فأردت أن أقول هي النخلة يا رسول الله، ثم التفت فإذا أنا عاشر عشرة، أنا أحدثهم، فسكت، فقال النبي ﷺ: هي النخلة.

«În vreme ce ședeam alături de Profet ﷺ, i s-a adus miezul unui curmal. Profetul ﷺ a spus: „Între pomi este unul a cărui binecuvântare se aseamănă cu binecuvântarea musulmanului.” M-am gândit că se referă la curmal și am vrut să spun: „Este curmalul, Trimis al lui Allah!” Apoi m-am uitat în jur și am văzut că eram unul dintre zece oameni, cel mai tânăr dintre ei, așa că am tăcut. Profetul ﷺ a spus: „Este curmalul.”»”[12]

Al-Bukhārī a relatat-o și pe scurt prin Zubayd, de la Mujāhid.[13]

12 Al-Bukhārī,3/444.

13 Al-Bukhārī,3/445.

Muslim a relatat-o prin Abū Khalīl al-Ḍubaʿī, de la Mujāhid, de la Ibn ʿUmar, care a spus:

قال رسول الله ﷺ لأصحابه يوما: أخبروني عن شجرة، مثلها مثل المؤمن. فجعل القوم يذكرون شجرا من البوادي. قال ابن عمر: وألقي في نفسي أو روعي أنها النخلة. فجعلت أريد أن أقولها، فإذا أسنان القوم، فأهاب أن أتكلم، فلما سكتوا، قال رسول الله ﷺ: هي النخلة.

„Într-o zi, Trimisul lui Allah ﷺ le-a spus însoțitorilor săi: «Spuneți-mi despre un pom care se aseamănă cu credinciosul.» Oamenii au început să pomenească pomi din ținuturile pustii. Ibn ʿUmar a spus: «Mi-a venit în minte sau în suflet că este curmalul. Voiam să spun aceasta, dar, văzând vârsta celor de față, mă sfiam să vorbesc. Când ei au tăcut, Trimisul lui Allah ﷺ a spus: Este curmalul.»”[14]

Muslim a transmis-o și prin Sayf, de la Mujāhid.[15]
Al-Bukhārī și Muslim au relatat de la ʿUbayd Allāh ibn ʿUmar, de la Nāfiʿ, de la Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi, că acesta a spus:

كنا عند رسول الله ﷺ فقال: أخبروني بشجرة تشبه أو كالرجل المسلم لا يتحات ورقها ولا ولا ولا، تؤتي أكلها

14 Muslim,4/2165.
15 Muslim,4/2166.

كل حين. قال ابن عمر: فوقع في نفسي أنها النخلة، ورأيت أبا بكر وعمر لا يتكلمان، فكرهت أن أتكلم، فلما لم يقولوا شيئا قال رسول الله ﷺ: هي النخلة. فلما قمنا قلت لعمر: يا أبتاه، والله لقد وقع في نفسي أنها النخلة. فقال: ما منعك أن تكلم؟ قال: لم أركم تكلمون فكرهت أن أتكلم أو أقول شيئا. قال عمر: لأن تكون قلتها أحب إلي من كذا وكذا.

„Eram la Trimisul lui Allah ﷺ, iar el a spus: «Spuneți-mi despre un pom care se aseamănă cu musulmanul: frunzele nu-i cad, nu... nu... nu...[16] și își dă roadele în orice vreme.» Ibn ʿUmar a spus: «M-am gândit că este curmalul. I-am văzut însă pe Abū Bakr și pe ʿUmar tăcând, așa că mi-a fost greu să vorbesc. Când ei nu au spus nimic, Trimisul lui Allah ﷺ a zis: Este curmalul. După ce ne-am ridicat, i-am spus lui ʿUmar: Tată, pe Allah, m-am gândit că este curmalul!

16 Negația „nu” se repetă astfel de trei ori în formularea lui al-Bukhārī, lăsându-se neexprimate cele negate. În relatarea lui Muslim, negația apare o singură dată, fapt care i-a nedumerit pe unii transmițători, care au socotit că „nu” este în plus. Ibrāhīm ibn Sufyān, unul dintre transmițătorii Ṣaḥīḥ-ului lui Muslim, a spus: „Poate că Muslim a spus: «și își dă roadele».” Și la alții am găsit: „și nu își dă roadele în orice vreme”. Ṣaḥīḥ Muslim,4/2166. El a socotit că „nu” din hadith se leagă de cuvintele „își dă roadele” și, găsind aceasta problematic, a spus: „Poate că Muslim a transmis: «și își dă roadele»”, adică fără „nu”. Al-Qāḍī și alți imami au spus: „Nu este o greșeală, așa cum a presupus Ibrāhīm. Formularea din Ṣaḥīḥ Muslim este corectă și cu «nu», iar al-Bukhārī a transmis-o tot cu «nu». Explicația este că «nu» nu se leagă de «își dă», ci de ceva neexprimat: nu-i cad frunzele, nu... și nu...; adică nu pățește cutare și cutare lucru.” Al-Nawawī, Sharḥ Ṣaḥīḥ Muslim,17/156. Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar a spus: „La al-Ismāʿīlī, «își dă roadele în orice vreme» este așezat înaintea cuvintelor «frunzele nu-i cad», ceea ce înlătură dificultatea.” Fatḥ al-Bārī,1/146.

El a întrebat: Ce te-a împiedicat să vorbești? Am spus: Nu v-am văzut vorbind, așa că mi-a fost greu să vorbesc ori să spun ceva. ʿUmar a zis: Mi-ar fi fost mai drag să fi spus tu aceasta decât să am cutare și cutare lucru.»”[17]

Al-Bukhārī a relatat prin Muḥārib ibn Dithār, care a spus: „L-am auzit pe Ibn ʿUmar spunând că Profetul ﷺ a zis:

مثل المؤمن كمثل شجرة خضراء، لا يسقط ورقها ولا يتحات. فقال القوم: هي شجرة كذا، هي شجرة كذا، فأردت أن أقول هي النخلة — وأنا غلام شاب — فاستحييت، فقال: هي النخلة.

«Credinciosul se aseamănă cu un pom verde, ale cărui frunze nu cad și nu se desprind. Oamenii au spus: Este cutare pom; este cutare pom. Am vrut să spun că este curmalul — eram pe atunci un băiat tânăr —, dar mi-a fost rușine. El a spus: Este curmalul.»”[18]

Al-Bukhārī a transmis o relatare asemenea acesteia și prin Ḥafṣ ibn ʿĀṣim, de la Ibn ʿUmar, fără a reda aici întregul lanț.[19]

Acestea sunt toate căile acestui hadith măreț din cele două Ṣaḥīḥ. Hadithul are și alte căi, în afara celor două Ṣaḥīḥ, în culegerile Sunan, Musnad și Muʿjam. La unele dintre acestea se va face trimitere în cele ce urmează.

17 Al-Bukhārī,3/246; Muslim,4/2166.

18 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī,4/113.

19 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī,4/113.

Al-Bukhārī, Allah să aibă milă de el, care a transmis hadithul în numeroase locuri din Ṣaḥīḥ-ul său, l-a inclus și în Cartea comentariului Coranului, în capitolul:

﴿كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي ٱلسَّمَآءِ تُؤْتِيٓ أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ﴾

«Asemenea unui pom bun, cu rădăcina trainică și cu ramurile în cer, care își dă roadele în orice vreme.»

Coran, fragment din Ibrāhīm 14:24–25

Prin aceasta arată că pomul pomenit în verset este curmalul, astfel încât hadithul explică versetul. Acest lucru apare explicit în relatarea transmisă de al-Bazzār prin Mūsā ibn ʿUqbah, de la Nāfiʿ, de la Ibn ʿUmar, care a spus: „Trimisul lui Allah ﷺ a recitat:

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ﴾

«Nu vezi cum a dat Allah pildă un cuvânt bun, asemenea unui pom bun...?»

Coran, fragment din Ibrāhīm 14:24

فقال: أتدرون ما هي؟ قال ابن عمر: لم يخف علي أنها النخلة، فمنعني أن أتكلم مكان سني، فقال رسول الله ﷺ: هي النخلة.

Apoi a spus: «Știți care este?» Ibn ʿUmar a spus: «Nu mi-a scăpat că este curmalul, însă vârsta mea m-a împiedicat să vorbesc.» Trimisul lui Allah ﷺ a spus: «Este curmalul.»”[20]

Ibn Ḥajar a spus: „Relatarea aceasta și cea amintită mai înainte se împacă astfel: Profetului ﷺ i s-a adus miez de curmal, iar el a început să mănânce din el, recitând versetul și spunând: *«Între pomi este unul...»*, până la sfârșitul relatării. La Ibn Ḥibbān, prin ʿAbd al-ʿAzīz ibn Muslim, de la ʿAbd Allāh ibn Dīnār, de la Ibn ʿUmar, apare că Profetul ﷺ a spus:

من يخبرني عن شجرة مثلها مثل المؤمن، أصلها ثابت وفرعها في السماء؟ ...

«Cine îmi spune despre un pom care se aseamănă cu credinciosul, a cărui rădăcină este trainică și ale cărui ramuri sunt în cer?...»

Apoi a menționat hadithul. Aceasta întărește relatarea lui al-Bazzār.”[21]

20 Menționat de Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar în Fatḥ al-Bārī,1/146.

21 Fatḥ al-Bārī,1/146–147.

Acest înțeles este susținut și de numeroasele relatări de la înaintași — însoțitorii Profetului și alții — care explică pomul bun din verset ca fiind curmalul. Al-Tirmidhī și alții au relatat de la Shuʿayb ibn al-Ḥabḥāb, care a spus: „Eram la Anas și ni s-a adus o tavă cu curmale proaspete. Anas, Allah să fie mulțumit de el, i-a spus lui Abū al-ʿĀliyah: «Mănâncă, Abū al-ʿĀliyah! Acestea sunt din pomul pe care Allah l-a pomenit în Cartea Sa:

﴿ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ﴾

«Allah a dat pildă un cuvânt bun, asemenea unui pom bun, cu rădăcina trainică.»

Coran, fragment din Ibrāhīm 14:24

A spus: Astfel ni l-a recitat Anas într-o zi.»" Al-Tirmidhī l-a transmis pe altă cale, atribuindu-l Profetului ﷺ, dar a spus: „Forma oprită la însoțitor este mai corectă."[22]

Acest înțeles s-a transmis de la mai mulți înaintași, printre care Ibn ʿAbbās, Mujāhid, Masrūq, ʿIkrimah, al-Ḍaḥḥāk, Qatādah și Ibn Zayd.[23]

22 Sunan al-Tirmidhī, nr.3119. Relatat și de ʿAbd al-Razzāq, Ibn Jarīr, Ibn al-Mundhir, Ibn Abī Ḥātim și al-Rāmahurmuzī în al-Amthāl, după cum apare în al-Durr al-Manthūr de al-Suyūṭī,5/22.

23 Vezi aceste relatări în Tafsīr al-Ṭabarī,8/204–206, și în al-Durr al-Manthūr de al-Suyūṭī,5/22–23. Unii înaintași au socotit că pomul bun îl reprezintă pe credinciosul însuși. Aceasta s-a transmis de la Ibn ʿAbbās, ʿAṭiyyah al-ʿAwfī și al-Rabīʿ ibn Anas. Ibn Jarīr le-a redat în Tafsīr-ul său,8/204. Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, a spus: „Nu există deosebire între cele două păreri. Lucrul înfățișat prin pildă este credinciosul, iar curmalul este cel cu care acesta este asemănat. Dacă pomul bun este curmalul, cu atât mai mult se cuvine ca și credinciosul asemănat cu el să fie astfel." Iʿlām al-Muwaqqiʿīn,1/173. Alți înaintași au socotit că pomul bun este un pom din Paradis. Ibn Jarīr,8/206, a transmis aceasta de la Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi, apoi a spus: „Cea mai întemeiată dintre cele două păreri este cea potrivit căreia pomul este curmalul, întrucât relatarea de la Trimisul lui Allah ﷺ este autentică…" Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, a spus: „Cât despre cei dintre înaintași care au spus că este un pom din

Trimisul lui Allah ﷺ a arătat limpede înțelesul amintit — asemănarea credinciosului cu curmalul — într-o exprimare cât se poate de concisă. Al-Ṭabarānī, în al-Muʿjam al-Kabīr, și al-Bazzār au transmis de la Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi, atribuind Profetului ﷺ cuvintele:

مثل المؤمن مثل النخلة ما أخذت منها من شيء نفعك.

„Credinciosul se aseamănă cu curmalul: orice iei din el îți aduce folos."[24]

Curmalul a dobândit acest merit măreț, fiind ales ca pildă pentru robul credincios al lui Allah, pentru că este cel mai bun și mai frumos dintre pomi și cel care aduce cele mai multe foloase. Abū Ḥātim al-Sijistānī, Allah să aibă milă de el, a scris o carte aparte despre curmal, în care a arătat meritele, însușirile și denumirile lui și a cercetat numeroase lucruri folositoare legate de acesta. La începutul cărții a spus: „Curmalul este stăpânul pomilor, creat din lutul lui Adam, binecuvântările lui Allah fie asupra lui. Allah, Mărețul și Atotputernicul, l-a dat drept pildă pentru cuvintele *«Nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah»*, spunând:

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً﴾

«Nu vezi cum a dat Allah pildă un cuvânt bun?»
Coran, fragment din Ibrāhīm 14:24

Acesta este cuvântul *«Nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah»*.

Paradis, curmalul este dintre cei mai nobili pomi ai Paradisului." Iʿlām al-Muwaqqiʿīn,1/173.

24 Al-Ṭabarānī, al-Muʿjam al-Kabīr,12/nr.13514. Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar a spus în Fatḥ al-Bārī,1/147: „Lanțul său de transmitere este autentic."

﴿كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ﴾

«Asemenea unui pom bun.»
Coran, fragment din Ibrāhīm 14:24

Iar acesta este curmalul. Așa cum «Nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah» este stăpânul cuvintelor, tot astfel curmalul este stăpânul pomilor."[25]
Apoi a început să vorbească pe larg despre acest pom nobil și ales. Pentru afirmația sa că el a fost creat din lutul lui Adam, pacea fie asupra lui, a adus ca dovadă o relatare pe care a transmis-o prin propriul său lanț, de la Masrūr ibn Masʿūd al-Tamīmī, care a spus: „Al-Awzāʿī mi-a relatat de la ʿUrwah ibn Ruwaym, de la ʿAlī ibn Abī Ṭālib, că Trimisul lui Allah ﷺ ar fi spus:

أكرموا عمتكم النخلة، فإنها خلقت من الطين الذي خلق منه آدم، وليس شيء يلقح غيرها، وأطعموا نساءكم الولد الرطب بالتمر، وليس شيء من الشجر أكرم على الله جل وعز من شجرة نزلت تحتها مريم ابنة عمران.

«Cinstiți-o pe mătușa voastră, curmalul, căci a fost creat din lutul din care a fost creat Adam. Nimic în afară de el nu este polenizat. Dați-le femeilor voastre, după naștere, curmale proaspete împreună cu curmale uscate. Niciun pom nu este mai cinstit înaintea lui Allah, Mărețul și Atotputernicul, decât pomul sub care s-a așezat Maryam, fiica lui ʿImrān.»"

25 Kitāb al-Nakhl, p. 330.

Însă lanțul acestei relatări este șubred și nu poate fi folosit ca dovadă. Masrūr ibn Masʿūd, un transmițător suspectat de falsificare, este singurul care a transmis-o. Ibn al-Jawzī a spus: „Nu este autentic de la Trimisul lui Allah ﷺ. Ibn ʿAdī a spus: Masrūr este necunoscut și are relatări respinse. Ibn Ḥibbān a spus: El transmite de la al-Awzāʿī relatări respinse, care nu pot fi aduse ca dovadă."[26]

Al-Dhahabī a spus: „Ibn Ḥibbān l-a criticat, spunând că transmite de la al-Awzāʿī multe relatări respinse."[27]

Oricum ar fi, nu există îndoială cu privire la meritul, noblețea și deosebirea curmalului. Îi este de ajuns ca merit faptul că a fost ales, dintre toți pomii, ca pildă pentru credincios. Textele amintite mai înainte arată felurite merite și însușiri ale sale: rădăcina trainică, ramurile înălțate, faptul că își dă roadele în orice vreme, binecuvântarea care îi este atribuită și faptul că nimic nu se ia din el fără să aducă folos. Acestea și altele asemenea lor arată meritul și deosebirea curmalului.

Asemănările dintre credincios și curmal

Mai este aici un lucru însemnat: atunci când Profetul ﷺ l-a asemănat pe credincios cu curmalul, fără îndoială că între curmal și credinciosul ascultător de Allah, în a cărui inimă s-a statornicit cuvântul credinței, care s-a sădit în pieptul său și a început să dea roade coapte și felurite bunuri, există numeroase asemănări.

26 Ibn al-Jawzī, al-Mawḍūʿāt,1/129.

27 Al-Dhahabī, al-Mīzān,5/222. Vezi și al-Silsilah al-Ḍaʿīfah de învățatul al-Albānī, Allah să-l ocrotească,1/283–284.

Fără îndoială, cercetarea asemănărilor dintre ei și străduința de a le cunoaște și de a le înțelege merită interes și atenție, datorită marelui folos și numeroaselor binefaceri pe care le aduc. Allah Preaînaltul ne-a îndrumat în Cartea Sa să înțelegem aceasta, atunci când l-a asemănat pe credincios cu acest pom și a pomenit unele dintre asemănările lor, spunând:

﴿كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي ٱلسَّمَآءِ تُؤْتِيٓ أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ﴾

«Asemenea unui pom bun, cu rădăcina trainică și cu ramurile în cer, care își dă roadele în orice vreme.»

Coran, fragment din Ibrāhīm 14:24–25

Acestea sunt patru asemănări dintre ei.

Cel care cugetă la lucrul înfățișat și la cel cu care acesta este asemănat va găsi între ele multe asemănări. Iar cel care citește cuvintele învățaților despre acest subiect descoperă numeroase înțelesuri deosebite și foloase însemnate. În cele ce urmează voi înfățișa câteva dintre aceste asemănări, potrivit celor pe care le-am găsit în cuvintele învățaților din cărțile de tafsīr, din comentariile hadithurilor și din alte lucrări.

Iată câteva dintre aceste asemănări:[28]

28 În această privință, vezi Miftāḥ Dār al-Saʿādah (1/116–122); Iʿlām al-Muwaqqiʿīn (1/171–175); Tafsīr al-Baghawī (3/33); Fatḥ al-Bārī, de Ibn Ḥajar (1/146, 145); Zād al-Masīr, de Ibn al-Jawzī (4/360, 359); Tafsīr al-Qāsimī (10/3727).

1 Rădăcinile, ramurile și roadele credinței

Curmalul trebuie să aibă rădăcini, tulpină, ramuri, frunze și roade. Tot astfel, copacul credinței trebuie să aibă o rădăcină, ramuri și roade. Rădăcina ei este credința în cele șase temeiuri cunoscute; ramurile ei sunt faptele bune, diferitele acte de ascultare și numeroasele acte de apropiere de Allah; iar roadele ei sunt tot binele pe care îl dobândește credinciosul și toată fericirea pe care o culege în această lume și în Viața de Apoi.
ʿAbd Allāh a relatat în al-Sunnah de la Ibn Ṭāwūs, de la tatăl său, care a spus:

> *„Pilda credinței este asemenea unui copac: rădăcina ei este mărturisirea, tulpina și frunzele ei sunt cutare, iar roadele ei sunt ferirea de păcat. Nu este nimic bun într-un copac fără roade și nu este nimic bun într-un om care nu se ferește de păcat."*[29]

Al-Baghawī, Allah să aibă milă de el, a spus:

> *„Înțelepciunea comparării credinței cu un copac este că un copac nu este copac decât prin trei lucruri: o rădăcină bine înfiptă, un trunchi drept și o ramură înaltă. Tot astfel, credința nu este deplină decât prin trei lucruri: încredințare în inimă, rostire cu limba și faptă cu mădularele."*[30]

Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, a spus:

> *„Sinceritatea și credința în unicitatea lui Allah sunt un copac în inimă, ale cărui ramuri sunt faptele și ale cărui roade sunt viața bună în această lume și fericirea statornică în Viața de Apoi. Așa cum roadele Paradisului nu se întrerup și nici nu*

29 Al-Sunnah, de ʿAbd Allāh (1/316).
30 Tafsīr al-Baghawī (3/33).

sunt oprite, tot astfel sunt roadele credinței în unicitatea lui Allah și ale sincerității în această lume. Asocierea, minciuna și ostentația sunt un copac în inimă, ale cărui roade în această lume sunt frica, neliniștea, mâhnirea, strâmtorarea pieptului și întunecimea inimii, iar roadele lui în Viața de Apoi sunt zaqqūmul și chinul statornic. Allah a pomenit acești doi copaci în sura Ibrāhīm."[31]

31 Al-Fawā'id (pp. 215, 214).

2 Apa care ține inima vie

Curmalul nu rămâne viu fără ceva care să-l ude și să-l facă să crească. El nu trăiește și nu crește decât dacă este udat cu apă. Dacă apa îi este oprită, se ofilește, iar dacă îi este tăiată cu totul, moare: nu are viață fără ea. Tot astfel este credinciosul: el nu trăiește viața cea adevărată, iar viața lui nu se desfășoară cum se cuvine decât printr-o udare aparte, anume udarea inimii sale cu revelația, cuvintele lui Allah și cuvintele Trimisului Său ﷺ.
De aceea, Allah a numit revelația *„duh”*, precum în cuvintele Sale Preaînaltul:

﴿وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا ۚ مَا كُنتَ تَدْرِى
مَا ٱلْكِتَٰبُ وَلَا ٱلْإِيمَٰنُ وَلَٰكِن جَعَلْنَٰهُ نُورًا نَّهْدِى بِهِۦ
مَن نَّشَآءُ مِنْ عِبَادِنَا﴾

Astfel, ți-am revelat un duh din porunca Noastră. Tu nu știai ce este Cartea și nici credința, însă Noi l-am făcut o lumină prin care îi călăuzim pe aceia dintre robii Noștri pe care îi voim.[32]

Coran, al-Shūrā 42:52 (fragment)

32 Sura al-Shūrā, versetul 52.

Și în cuvintele Sale:

﴿يُنَزِّلُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةَ بِٱلرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦٓ﴾

El face să coboare îngerii cu duhul, din porunca Sa, asupra acelora dintre robii Săi pe care îi voiește.[33]

Coran, al-Naḥl 16:2 (fragment)

Aceasta, deoarece viața cea adevărată a inimilor există numai prin ea. Fără ea, omul este mort, chiar dacă se află printre oamenii vii:

﴿أَوَمَن كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَٰهُ وَجَعَلْنَا لَهُۥ نُورًا يَمْشِى بِهِۦ فِى ٱلنَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُۥ فِى ٱلظُّلُمَٰتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا﴾

Oare cel care era mort, pe care Noi l-am adus la viață și căruia i-am dat o lumină cu care umblă printre oameni, este asemenea celui care se află în întunecimi, de unde nu poate ieși?[34]

Coran, al-Anʿām 6:122 (fragment)

De aceea, Allah Preaînaltul spune:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱسْتَجِيبُواْ لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾

O, voi cei care credeți! Răspundeți-I lui Allah și Trimisului când vă cheamă la ceea ce vă dă viață![35]

Coran, al-Anfāl 8:24 (fragment)

Versetele care au acest înțeles sunt numeroase.

33 Sura al-Naḥl, versetul 2.

34 Sura al-Anʿām, versetul 122.

35 Sura al-Anfāl, versetul 24.

Aceasta este o asemănare vădită între credincios și curmal. Curmalul nu trăiește decât dacă este udat cu apă, iar inima credinciosului nu trăiește decât dacă este udată cu revelația. Așa cum pământul mort, atunci când Allah trimite apă peste el, se mișcă, se înalță și face să răsară tot felul de plante frumoase, tot astfel inima moartă se îndreaptă, se înfrumusețează și crește mult bine în ea atunci când aude revelația și o primește.
De aceea, după ce Allah a avertizat în sura al-Ḥadīd împotriva lipsei de smerenie la pomenirea Sa — precum starea celor cărora le fusese dată Cartea mai înainte și peste care s-a scurs multă vreme, astfel încât inimile lor s-au împietrit — El, slăvit fie, a spus imediat după aceasta:

﴿ٱعْلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ يُحْيِ ٱلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ ٱلْآيَٰتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾

Să știți că Allah dă viață pământului după moartea lui! Noi v-am lămurit semnele, poate veți pricepe.[36]

Coran, al-Ḥadīd 57:17

Aceasta arată că Acela care învie prin apă pământul după moartea lui învie, tot astfel, inimile după moartea lor prin revelație. Însă lucrul acesta îl înțelege numai acela care pricepe semnele lui Allah.
Prin aceasta, se vede că:

«Dacă stăpânul ei nu îngrijește copacul Islamului din inimă, udându-l mereu cu știința folositoare și cu fapta bună și revenind de la aducerea-aminte la cugetare și de la cugetare la aducerea-aminte, acesta este pe cale să se usuce.

În Musnad-ul imamului Aḥmad, în hadithul lui Abū Hurayrah, el a spus că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

36 Sura al-Ḥadīd, versetul 17.

إِنَّ الْإِيمَانَ لَيَخْلَقُ فِي الْقَلْبِ كَمَا يَخْلَقُ الثَّوْبُ
فَجَدِّدُوا إِيمَانَكُمْ

„Credința se uzează în inimă așa cum se uzează haina. Reînnoiți-vă, așadar, credința!”[37]

În ansamblu, dacă omul nu îngrijește ceea ce a sădit, aceasta este pe cale să piară. De aici se înțelege cât de mare este nevoia robilor de actele de adorare pe care Allah le-a poruncit la intervale repetate de timp și cât de mărețe sunt îndurarea Sa, binefacerea Sa deplină și bunătatea Sa față de robii Săi: El le-a rânduit aceste acte și le-a făcut mijlocul de udare a credinței în unicitatea Sa, pe care a sădit-o în inimile lor.»[38]

---

37 Al-Ḥākim a relatat (1/4), din hadithul lui ʿAbd Allāh ibn ʿAmr ibn al-ʿĀṣ, Allah să fie mulțumit de amândoi, care a spus că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

إِنَّ الْإِيمَانَ لَيَخْلَقُ فِي جَوْفِ أَحَدِكُمْ كَمَا يَخْلَقُ الثَّوْبُ
فَاسْأَلُوا اللَّهَ أَنْ يُجَدِّدَ إِيمَانَكُمْ

„Credința se uzează înlăuntrul unuia dintre voi așa cum se uzează haina. Cereți-I, așadar, lui Allah să vă reînnoiască credința!”

Al-Ḥākim a spus: „Transmițătorii săi sunt egipteni de încredere”, iar al-Dhahabī a fost de acord cu el.
A fost relatat și de al-Ṭabarānī în al-Kabīr, după cum se află în Majmaʿ al-Zawāʾid (1/52). Al-Haythamī a spus: „Lanțul său este bun”, iar al-Albānī l-a declarat autentic. Vezi Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ (nr. 1590) și al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (4/112).

38 Iʿlām al-Muwaqqiʿīn, de Ibn al-Qayyim (1/174).

3 Rădăcini trainice și credință statornică

Curmalul este puternic înrădăcinat, după cum a spus Allah Preaînaltul în versetul de mai înainte:

﴿أَصْلُهَا ثَابِتٌ﴾

Rădăcina lui este trainică.
Coran, Ibrāhīm 14:24 (fragment)

Tot astfel este credința: când se înrădăcinează în inimă, ajunge la o statornicie atât de puternică, încât nimic nu o mai clatină. Rămâne neclintită precum munții trainici.

Al-Awzāʿī, Allah să aibă milă de el, a fost întrebat dacă credința crește. El a răspuns: „Da, până când ajunge precum munții." A fost întrebat: „Și scade?" El a răspuns: „Da, până când nu mai rămâne nimic din ea."[39]

Imamul Aḥmad, Allah să aibă milă de el, a fost întrebat despre creșterea și scăderea credinței. El a răspuns: „Crește până în înaltul celor șapte ceruri și scade până în cele mai de jos dintre cele șapte adâncuri."[40]

39 Relatat de al-Lālakāʾī în Sharḥ al-Iʿtiqād (5/959).

40 Relatat de Ibn Abī Yaʿlā în al-Ṭabaqāt (1/259).

4 Pământul bun și inima care primește călăuzirea

Curmalul nu crește în orice pământ, ci numai în anumite ținuturi cu sol bun. În unele locuri nu crește deloc; în altele crește, dar nu rodește; iar în altele rodește, însă rodul este slab. Nu orice pământ îi prieste curmalului.
Abū Ḥātim al-Sijistānī a spus:

> *„Ei au spus: Ceea ce strică rădăcina și îi face creșterea rea este hrana pământului. Ea ajunge groasă, cu multă coajă, se usucă repede și devine urât mirositoare — adică putredă —, umflată și găunoasă. Prin «umflată» se înțelege cea groasă, dar fără putere, căreia nu-i prieste pământul; se înclină și se umflă, iar curmalul ei se golește pe dinăuntru și piere. Dacă este într-un pământ bun și roditor, rădăcina iese albă și subțire iar vârful ei pare să-și cunoască drumul: nimic nu-l abate până găsește apa, fie departe, fie aproape. Dacă rădăcina se află într-un pământ bun, cu lut bun, când ajunge la apă se oprește: ea se întoarce la un pământ bun și la o hrană care îi prieste și nu coborâse decât în căutarea apei. Când a simțit apa, s-a oprit. Dar dacă a coborât dintr-un pământ cu lut rău, lipsit de partea roditoare, se subțiază până ajunge să se îndoaie în apă și să putrezească. Fusese împinsă înainte numai de căutarea apei, iar când a găsit hrana apei a început să se subțieze în ea, fiindcă nu-i pria ceea ce se afla deasupra."*[41]

> Nu orice pământ îi prieste, așadar, curmalului.

41 Kitāb al-Nakhl (pp. 66, 67).

Tot astfel este credința: ea nu prinde rădăcini în orice inimă, ci numai într-o inimă căreia Allah i-a scris călăuzirea și i-a deschis pieptul către credință. Inimile sunt vase deosebite între ele. De aceea, s-a relatat în mod autentic în hadithul lui Abū Mūsā al-Ashʿarī că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

مَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ مِنَ الْهُدَى وَالْعِلْمِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَصَابَ الْأَرْضَ فَكَانَتْ مِنْهَا طَائِفَةٌ قَبِلَتِ الْمَاءَ فَأَنْبَتَتِ الْكَلَأَ وَالْعُشْبَ الْكَثِيرَ

„Pilda călăuzirii și a științei cu care Allah m-a trimis este asemenea unei ploi care a căzut pe pământ. O parte din el a primit apa și a făcut să crească multă iarbă și verdeață.

وَكَانَتْ مِنْهَا أَجَادِبُ قَدْ أَمْسَكَتِ الْمَاءَ فَنَفَعَ اللَّهُ بِهَا النَّاسَ فَشَرِبُوا مِنْهَا وَرَعَوْا وَسَقَوْا

O altă parte era tare și a ținut apa, iar Allah le-a fost de folos oamenilor prin ea: au băut din ea și și-au păscut și adăpat animalele.

وَأَصَابَتْ طَائِفَةً أُخْرَى إِنَّمَا هِيَ قِيعَانٌ فَلَا تُمْسِكُ مَاءً وَلَا تُنْبِتُ كَلَأً

Ploaia a căzut și pe o altă parte, care nu era decât pământ neted: nu ținea apa și nu făcea să crească iarbă.

فَذَلِكَ مَثَلِي وَمَثَلُ مَنْ فَقُهَ فِي دِينِ اللَّهِ وَنَفَعَهُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ فَعَلِمَ وَعَلَّمَ وَمَثَلُ مَنْ لَمْ يَرْفَعْ بِذَلِكَ رَأْسًا وَلَمْ يَقْبَلْ هُدَى اللَّهِ الَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ

Aceasta este pilda mea și a celui care a dobândit înțelegere în religia lui Allah și căruia i-a fost de folos ceea ce Allah m-a trimis să aduc, astfel încât a învățat și i-a învățat pe alții, precum și pilda celui care nu a dat nicio atenție acestui lucru și nu a primit călăuzirea lui Allah cu care am fost trimis."[42]

42 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (1/45) și Ṣaḥīḥ Muslim (4/1787).

5 Îndepărtarea a ceea ce slăbește credința

În jurul curmalului se pot amesteca buruieni și plante străine de felul lui. Acestea îi pot dăuna, îi pot slăbi creșterea și îi pot lua din apa de care are nevoie. În această stare, curmalul are nevoie de o îngrijire aparte din partea stăpânului său, care să îndepărteze aceste buruieni și plante dăunătoare. Dacă face aceasta, pomul sădit ajunge la buna lui dezvoltare. Dacă îl neglijează, buruienile sunt pe cale să-l copleșească, să ajungă să-l stăpânească și să-i slăbească rădăcina.
Tot astfel este credinciosul. Fără îndoială, în viață întâlnește multe lucruri care îi pot șubrezi credința și îi pot slăbi convingerea, împiedicând dezvoltarea rădăcinii credinței din inima lui. De aceea, credinciosul trebuie să-și ceară socoteală mereu și să se lupte cu sine în această privință. Să se străduiască să îndepărteze orice îndemn rău care ajunge la inimă și să stea departe de tot ceea ce îi afectează credința: șoaptele Satanei, sufletul care îndeamnă la rău, această lume cu ispitele și ademenirile ei sau altele asemenea. Allah spune:

﴿وَٱلَّذِينَ جَٰهَدُواْ فِينَا لَنَهۡدِيَنَّهُمۡ سُبُلَنَاۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَمَعَ ٱلۡمُحۡسِنِينَ﴾

Pe cei care se străduiesc pentru Noi îi vom călăuzi, negreșit, pe căile Noastre. Allah este cu cei care fac bine.[43]

Coran, al-ʿAnkabūt 29:69

43 Sura al-ʿAnkabūt, versetul 69.

6 Roade și fapte bune în orice vreme

După cum a vestit Allah, curmalul:

﴿تُؤْتِيٓ أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ﴾

Își dă rodul în orice vreme.
Coran, Ibrāhīm 14:25 (fragment)

„Rodul” înseamnă fructul. El își dă fructele în orice vreme: noaptea și ziua, vara și iarna, fie sub formă de curmale uscate, de curmale încă tari ori de curmale proaspete și moi.
Tot astfel, fapta credinciosului se înalță la începutul și la sfârșitul zilei. Al-Rabīʿ ibn Anas a spus despre cuvintele:

﴿كُلَّ حِينٍ﴾

În orice vreme.
Coran, Ibrāhīm 14:25 (fragment)

„Adică în fiecare dimineață și seară, deoarece rodul curmalului se mănâncă mereu, noaptea și ziua, vara și iarna, fie sub formă de curmale uscate, de curmale proaspete și moi ori de curmale încă tari. Tot astfel, fapta credinciosului se înalță la începutul și la sfârșitul zilei.”[44]

44 Menționat de al-Baghawī în Tafsīr-ul său (3/33).

Al-Ḍaḥḥāk a spus despre cuvintele:

﴿تُؤْتِيٓ أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ﴾

Își dă rodul în orice vreme.
Coran, Ibrāhīm 14:25 (fragment)

„Își dă rodul în orice vreme. Tot astfel, credinciosul lucrează în orice vreme, în fiecare ceas al zilei și în fiecare ceas al nopții, iarna și vara, în ascultare de Allah."[45]

Ibn Jarīr, Allah să aibă milă de el, a adus mai multe păreri ale înaintașilor despre înțelesul cuvintelor Sale Preaînaltul *„în orice vreme"*, apoi a spus:

„Cea mai potrivită dintre aceste păreri, după mine, este aceea a celui care a spus că «vreme» înseamnă aici dimineața, seara și fiecare ceas. Allah Preaînaltul a dat rodul pe care acest copac îl aduce în orice vreme drept pildă pentru fapta și vorbirea credinciosului. Fără îndoială, în fiecare zi i se înalță credinciosului la Allah faptă bună și vorbă bună, nu o dată pe an, o dată la șase luni ori o dată la două luni. Dacă așa stau lucrurile, fără îndoială că pilda nu poate avea un înțeles potrivnic celui pentru care a fost dată. Aceasta fiind așa, este limpede că ceea ce am spus este corect. Dacă cineva ar întreba: «Care curmal rodește în orice vreme, vara și iarna?», i s-ar răspunde: «Iarna, mugurii florali se numără între cele care se mănâncă din el. Vara se mănâncă fructele verzi (balaḥ), cele colorate și încă tari (busr), cele moi și proaspete (ruṭab) și cele coapte și uscate (tamr). Toate acestea se numără printre roadele lui.»"[46]

Apoi a relatat de la Qatādah că a spus despre cuvintele *„își dă rodul în orice vreme"*: *„Rodul lui se mănâncă iarna și vara."*

45 Relatat de Ibn Jarīr în Tafsīr-ul său (8/208).

46 Tafsīr al-Ṭabarī (8/210).

7 Binecuvântare în fiecare parte și în orice stare

În al șaptelea rând: în fiecare parte a curmalului există binecuvântare. Nicio parte a lui nu rămâne fără folos. La fel stau lucrurile și în privința credinciosului. În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, în unele variante ale hadithului lui Ibn ʿUmar amintit mai înainte, pe calea lui al-Aʿmash, de la Mujāhid, de la ʿAbd Allāh ibn ʿUmar, se relatează că Profetul ﷺ a spus:

إن من الشجر لما بركته كبركة المسلم ...

„Printre copaci se află unul a cărui binecuvântare este asemenea binecuvântării musulmanului..." — până la sfârșitul hadithului.

„Binecuvântarea curmalului se găsește în toate părțile lui și dăinuie în toate stările sale. Din momentul în care îi ies inflorescențele și până când fructele lui se usucă, se mănâncă din el în toate aceste stadii. Apoi se folosesc toate părțile sale, chiar și sâmburii, ca hrană pentru animale, fibrele, pentru frânghii, și celelalte întrebuințări cunoscute. Tot astfel, binecuvântarea musulmanului cuprinde toate stările sale, iar folosul adus lui însuși și altora dăinuie chiar și după moartea sa."[47]

47 Fatḥ al-Bārī, de Ibn Ḥajar (1/146, 145).

8 Ruga care nu se pierde și veșmântul evlaviei

În al optulea rând: curmalul este, așa cum l-a descris Profetul ﷺ, un copac căruia „nu-i cad frunzele”. Asemănarea dintre musulman și curmal în această privință este lămurită de relatarea lui al-Ḥārith ibn Abī Usāmah, pe o altă cale de transmitere a acestui hadith de la Ibn ʿUmar. Acesta a spus:

كنا عند رسول الله ﷺ ذات يوم فقال: إن مثل المؤمن مثل شجرة لا تسقط لها أنملة، أتدرون ما هي؟ قالوا: لا. قال: هي النخلة، لا تسقط لها أنملة، ولا تسقط للمؤمن دعوة

„Într-o zi ne aflam la Trimisul lui Allah ﷺ, iar el a spus: «Credinciosul este asemenea unui copac căruia nu-i cade nici măcar o frunzuliță. Știți care este?» Ei au răspuns: «Nu.» El a spus: «Este curmalul. Nu-i cade nicio frunzuliță, iar nicio rugă a credinciosului nu se pierde.»”[48]

Al-Qurṭubī a spus în Tafsīr-ul său, arătând însemnătatea și marele folos al acestei adăugiri:

„Al-Ḥārith ibn Usāmah a adăugat în această relatare de la Profetul ﷺ un adaos pentru care ar merita să faci o călătorie: «Este curmalul. Nu-i cade nicio frunzuliță; la fel, nicio rugă a

48 Fatḥ al-Bārī (1/145).

credinciosului nu se pierde.» Astfel a lămurit înțelesul hadithului și al asemănării."[49]

Ruga, după cum se știe, este poruncită, iar împlinirea ei este făgăduită. Allah Preaînaltul a spus:

﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ ٱدْعُونِيٓ أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾

„Domnul vostru a spus: «Chemați-Mă, iar Eu vă voi răspunde!»"[50]
Coran, Ghāfir 40:60 (fragment)

Însă ruga este o pricină a răspunsului atunci când îi sunt îndeplinite condițiile și lipsesc piedicile care îl împiedică. Ruga poate rămâne fără răspuns din pricina lipsei uneia dintre condiții ori a existenței uneia dintre piedici. Ruga are și rânduieli de bună-cuviință; printre cele mai însemnate se află prezența inimii, nădejdea că vei primi răspuns și hotărârea fermă în cerere.[51]
Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, a mai arătat un alt înțeles al hadithului:

„El arată că veșmântul și podoaba curmalului dăinuie: nu se desprind de el nici vara, nici iarna. La fel, veșmântul evlaviei și podoaba sa nu se despart de credincios până când Îl întâlnește pe Domnul său Preaînaltul."[52]

49 Al-Jāmiʿ li-Aḥkām al-Qurʾān (9/236).
50 Sura Ghāfir, versetul 60.
51 Vezi Jāmiʿ al-ʿUlūm wa-l-Ḥikam, de Ibn Rajab (p. 368).
52 Miftāḥ Dār al-Saʿādah (1/116).

9 Bunătate și curăție, înlăuntru și în afară

În al nouălea rând: în verset, curmalul este descris drept bun. Aceasta cuprinde mai mult decât frumusețea înfățișării și a formei: include mireasma plăcută, rodul bun și folosul adus. Credinciosul are însușirea bunătății în toate treburile și stările sale, în cele din afară și în cele dinlăuntru, în taină și pe față. De aceea, când credincioșii intră în Rai, păzitorii lui îi întâmpină și le spun:

﴿سَلَٰمٌ عَلَيۡكُمۡ طِبۡتُمۡ فَٱدۡخُلُوهَا خَٰلِدِينَ﴾

„Pace vouă! Ați fost buni și curați. Intrați în el pentru a rămâne veșnic!”[53]

Coran, al-Zumar 39:73 (fragment)

Allah Preaînaltul a mai spus:

﴿ٱلَّذِينَ تَتَوَفَّىٰهُمُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ طَيِّبِينَۙ يَقُولُونَ سَلَٰمٌ عَلَيۡكُمُ ٱدۡخُلُواْ ٱلۡجَنَّةَ بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ﴾

„Cei pe care îngerii îi iau fiind buni și curați, spunându-le: «Pace vouă! Intrați în Rai pentru ceea ce făceați!»”[54]

Coran, al-Naḥl 16:32

53 Sura al-Zumar, versetul 73.

54 Sura al-Naḥl, versetul 32.

Și a spus Preaînaltul:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ يُدۡخِلُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ يُحَلَّوۡنَ فِيهَا مِنۡ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٖ وَلُؤۡلُؤٗاۖ وَلِبَاسُهُمۡ فِيهَا حَرِيرٞ وَهُدُوٓاْ إِلَى ٱلطَّيِّبِ مِنَ ٱلۡقَوۡلِ وَهُدُوٓاْ إِلَىٰ صِرَٰطِ ٱلۡحَمِيدِ﴾

„Allah îi face să intre pe cei care cred și împlinesc fapte bune în grădini pe sub care curg râuri. Acolo vor fi împodobiți cu brățări de aur și cu perle, iar veșmintele lor vor fi din mătase. Ei au fost călăuziți către vorba cea bună și au fost călăuziți către calea Celui Vrednic de Laudă.”[55]

Coran, al-Ḥajj 22:23–24

Bunătatea și curăția sunt, așadar, cele mai înalte însușiri ale lor, cele mai nobile trăsături și cea mai frumoasă podoabă a lor în toate stările: în vorbele și faptele lor, în mișcare și în repaus și în toate treburile lor.

55 Sura al-Ḥajj, versetele 23, 24.

10 Folos pentru ceilalți în tot ceea ce oferă

În al zecelea rând: curmalul a fost descris astfel: „Orice iei din el îți este de folos", după cum se arată în hadithul lui Ibn ʿUmar amintit mai înainte.

> *„Curmalul este în întregime folositor. Nimic nu cade din el fără să aducă un folos. Rodul său este de folos, iar trunchiul are întrebuințări cunoscute în clădiri, acoperișuri și altele. Frunzele sale se folosesc la acoperirea caselor în locul trestiei și la astuparea deschizăturilor și a crăpăturilor. Din foliolele sale se fac coșuri, panere, felurite vase, rogojini și altele. Fibrele și bazele frunzelor au și ele întrebuințări pe care oamenii le cunosc."*[56]

La fel este credinciosul cu frații, tovarășii și prietenii săi. La el nu vezi decât purtări nobile, maniere alese, o bună purtare față de ceilalți, sfat sincer pentru cei cu care stă și binele pe care li-l dăruiește. De la el nu le vine ceva vătămător, ci numai folos: o vorbă bună, un îndemn frumos, un caracter ales, ajutor, sprijin și altele asemenea. El este precum curmalul: orice iei din el îți este de folos.

56 Miftāḥ Dār al-Saʿādah, de Ibn al-Qayyim (1/120).

11 Deosebirile dintre curmali și dintre credincioși

Al unsprezecelea: curmalii se deosebesc foarte mult între ei prin înfățișare, soi și rod. Nu toți curmalii au aceeași frumusețe și aceeași calitate, ci între ei există multe deosebiri și însușiri care îi disting. Allah Preaînaltul a spus:

﴿وَفِي ٱلْأَرْضِ قِطَعٌ مُّتَجَٰوِرَٰتٌ وَجَنَّٰتٌ مِّنْ أَعْنَٰبٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَىٰ بِمَآءٍ وَٰحِدٍ وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلَىٰ بَعْضٍ فِي ٱلْأُكُلِ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأَيَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾

„Pe pământ sunt parcele învecinate, grădini de viță-de-vie, ogoare și curmali cu mai multe tulpini ori cu una singură, udate cu aceeași apă. Și totuși le facem pe unele să le întreacă pe altele în gustul roadelor. În aceasta sunt semne pentru oamenii care pricep."[57]

Coran, al-Raʿd 13:4

Așadar, ei se deosebesc prin gust, înfățișare și soi, iar unii sunt mai buni decât alții.

57 Sura al-Raʿd, versetul 4.

La fel stau lucrurile între credincioși: ei au trepte diferite de credință și nu se află toți pe aceeași treaptă, ci între ei există multe deosebiri de rang. Allah Preaînaltul a spus:

﴿ثُمَّ أَوۡرَثۡنَا ٱلۡكِتَٰبَ ٱلَّذِينَ ٱصۡطَفَيۡنَا مِنۡ عِبَادِنَاۖ فَمِنۡهُمۡ ظَالِمٞ لِّنَفۡسِهِۦ وَمِنۡهُم مُّقۡتَصِدٞ وَمِنۡهُمۡ سَابِقُۢ بِٱلۡخَيۡرَٰتِ بِإِذۡنِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلۡفَضۡلُ ٱلۡكَبِيرُ﴾

„Apoi am dat Cartea drept moștenire acelora dintre robii Noștri pe care i-am ales. Printre ei sunt unii care își fac nedreptate lor înșiși, alții care urmează o cale de mijloc și alții care îi întrec pe ceilalți în fapte bune, cu îngăduința lui Allah. Acesta este marele har."[58]

Coran, Fāțir 35:32

58 Sura Fāțir, versetul 32.

12 Răbdarea în fața încercărilor

Al doisprezecelea: dintre copaci, curmalul rabdă cel mai bine vântul, seceta și celelalte vitregii. Vântul înclină când într-o parte, când într-alta ceilalți arbori mari, îi smulge uneori din rădăcini și le frânge crengile. Mulți dintre ei nu rabdă lipsa apei așa cum o rabdă curmalul. La fel, credinciosul este răbdător în fața încercărilor: vânturile nu îl smulg din loc.
El întrunește cele trei feluri de răbdare: răbdarea în ascultarea de Allah, răbdarea de a se feri de neascultarea față de El și răbdarea în fața hotărârilor Sale dureroase. Allah Preaînaltul a spus:

﴿وَبَشِّرِ ٱلصَّٰبِرِينَ ٱلَّذِينَ إِذَآ أَصَٰبَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُوٓا۟ إِنَّا لِلَّهِ
وَإِنَّآ إِلَيْهِ رَٰجِعُونَ أُو۟لَٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَٰتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ ۖ
وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُهْتَدُونَ﴾

„Și vestește-le celor răbdători, care, atunci când îi lovește o nenorocire, spun: «Noi suntem ai lui Allah și la El ne întoarcem!» Aceștia au parte de binecuvântări și de milă de la Domnul lor și aceștia sunt cei călăuziți.”[59]

Coran, al-Baqarah 2:155–157 (fragment)

59 Sura al-Baqarah, versetele 155, 156 și 157.

Și Allah Preaînaltul a spus:

﴿قُلْ يَٰعِبَادِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمْۚ لِلَّذِينَ أَحْسَنُواْ فِي هَٰذِهِ ٱلدُّنْيَا حَسَنَةٌۗ وَأَرْضُ ٱللَّهِ وَٰسِعَةٌۗ إِنَّمَا يُوَفَّى ٱلصَّٰبِرُونَ أَجْرَهُم بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

„Spune: «O, robi ai Mei care credeți! Fiți cu frică de Domnul vostru! Cei care fac bine în această lume vor avea parte de bine. Pământul lui Allah este întins. Numai cei răbdători își vor primi răsplata fără socoteală.»”[60]

Coran, al-Zumar 39:10

60 Sura al-Zumar, versetul 10.

13 O viață lungă și fapte tot mai bune

Al treisprezecelea: cu cât curmalul trăiește mai mult, cu atât sporește folosul său și îi sunt mai bune roadele. Tot astfel, credinciosului care trăiește mai mult îi sporește binele și i se îmbunătățesc faptele.

Al-Tirmidhī relatează de la ʿAbd Allāh ibn Busr că un beduin a întrebat: „O, Trimis al lui Allah, care este cel mai bun dintre oameni?" El a răspuns: „Cel a cărui viață este lungă și ale cărui fapte sunt bune."[61]

Tot el relatează de la Abū Bakrah că un bărbat a întrebat: „O, Trimis al lui Allah, care dintre oameni este cel mai bun?" El a răspuns: „Cel a cărui viață este lungă și ale cărui fapte sunt bune." A întrebat: „Și care dintre oameni este cel mai rău?" El a răspuns: „Cel a cărui viață este lungă și ale cărui fapte sunt rele."[62]

Imamul Aḥmad și al-Nasāʾī, în ʿAmal al-yawm wa-l-laylah, relatează, printr-un lanț bun, de la ʿAbd Allāh ibn Shaddād: trei bărbați din Banū ʿUdhrah au venit la Profet ﷺ și au îmbrățișat Islamul. Profetul ﷺ a întrebat: *„Cine se va îngriji de ei?"* Ṭalḥah a răspuns: *„Eu."* Așa au rămas la Ṭalḥah. Profetul ﷺ a trimis o expediție, iar unul dintre ei a plecat cu ea și a fost ucis ca martir. Apoi a trimis o altă expediție și un altul a plecat cu ea și a fost ucis ca martir. Al treilea a murit apoi în patul său.

Ṭalḥah a spus: *„I-am văzut în Paradis pe acești trei bărbați care fuseseră la mine: l-am văzut în fața lor pe cel care murise în patul său, apoi, după el, pe cel care fusese ucis ultimul ca martir, iar, după*

61 Sunan al-Tirmidhī (4/565). Al-Albānī l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ Sunan al-Tirmidhī (2/271).

62 Sunan al-Tirmidhī (4/566). Al-Albānī l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ Sunan al-Tirmidhī (2/271).

acela, pe cel care fusese ucis primul. Acest lucru m-a tulburat, așa că am venit la Profet ﷺ și i-am povestit."

Trimisul lui Allah ﷺ a răspuns: „Ce anume te-a nedumerit în aceasta? Nimeni nu este mai bun înaintea lui Allah decât un credincios căruia i se dă o viață lungă în Islam și care Îl preamărește, Îl slăvește, Îi mărturisește Unicitatea și Îl laudă mult."[63]

63 Al-Musnad (1/163) și al-Sunan al-kubrā de al-Nasāʾī, cartea ʿAmal al-yawm wa-l-laylah, nr. 10674. Al-Albānī l-a apreciat drept bun în al-Silsilah al-ṣaḥīḥah, nr. 654.

14 Un miez bun și o inimă bună

Al paisprezecelea: inima curmalului, adică miezul său, jummār, este dintre cele mai bune și mai dulci miezuri. Am întâlnit mai înainte, în unele dintre căile de transmitere ale hadithului lui Ibn ʿUmar, că Profetului ﷺ i s-a adus miez de curmal. El a început să mănânce din el și apoi a spus: „Între copaci este un copac asemănător musulmanului."

Miezul curmalului este dulce și plăcut la gust, fiind unul dintre cele mai bune și mai gustoase miezuri. La fel, inima credinciosului este dintre cele mai bune și mai frumoase inimi: nu poartă decât bine și nu ascunde decât dreaptă purtare, îndreptare și curăție.

15 Un folos care nu se întrerupe

Al cincisprezecelea: folosul curmalului nu încetează niciodată cu totul. Dacă unul dintre foloasele sale se întrerupe, rămân altele. Chiar dacă într-un an nu ar da rod, oamenii ar găsi foloase și trebuințe împlinite în frunzele, fibrele și bazele frunzelor sale. La fel, credinciosul nu este niciodată lipsit de însușiri bune: dacă o latură a binelui său este mai puțin roditoare, o alta este roditoare. Binele său rămâne, așadar, de nădăjduit, iar de răul său oamenii se simt în siguranță.

Al-Tirmidhī relatează că Profetul ﷺ a spus: „Cei mai buni dintre voi sunt cei de la care se nădăjduiește binele și de al căror rău oamenii sunt în siguranță. Cei mai răi dintre voi sunt cei de la care nu se nădăjduiește binele și de al căror rău oamenii nu sunt în siguranță."[64]

În acest sens, de la ʿIkrimah s-a transmis, despre cuvintele Preaînaltului:

﴿كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ﴾

„Asemenea unui pom bun."

Coran, Ibrāhīm 14:24 (fragment)

El a spus: „Este curmalul: întotdeauna se află în el un folos."[65] Tot astfel stau lucrurile cu credinciosul: ca și curmalul, el are mereu un folos, ba chiar mai multe, după partea sa de credință și după măsura acesteia.

64 Sunan al-Tirmidhī, nr. 2263. Al-Albānī l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-jāmiʿ, nr. 3320.

65 Relatat de Ibn Jarīr în comentariul său coranic (8/205).

16 Un bine ușor de primit

Al șaisprezecelea: rodul curmalului se poate lua ușor, la îndemână. Fie curmalul este scund, iar cel care vrea să culeagă nu trebuie să se urce în el, fie este înalt, dar urcarea în el este ușoară în comparație cu urcarea în alți copaci înalți. Îl vezi de parcă i-ar fi fost pregătite trepte și o scară până în vârf. La fel, binele credinciosului este ușor de dobândit și aproape de cel care vrea să se bucure de el, fără ca el să fie naiv ori josnic.

17 Roade folositoare și dulceața credinței

Al șaptesprezecelea: roadele sale sunt dintre cele mai folositoare roade din lume. Curmalele proaspete se mănâncă drept fruct și pentru dulceața lor, iar cele uscate sunt hrană, adaos la mâncare și fruct. Din ele se fac oțet și dulciuri și sunt întrebuințate în leacuri și băuturi. Folosul lor întins este vădit. La fel stau lucrurile cu credinciosul: foloasele sale sunt întinse, iar binefacerile și însușirile sale frumoase sunt felurite.
Așa cum rodul curmalului are un gust dulce, și credința are o dulceață pe care nu o gustă decât cel cu o credință dreaptă. De aceea, Profetul ﷺ a spus:

> *„Trei lucruri, dacă se află în cineva, îl fac să simtă dulceața credinței: Allah și Trimisul Său să-i fie mai dragi decât orice altceva; să iubească un om numai pentru Allah; și să-i fie la fel de urât să se întoarcă la necredință cum i-ar fi de urât să fie aruncat în Foc."*[66]

Abū Muḥammad ibn Abī Jamrah a spus: „S-a folosit cuvântul *«dulceață»* deoarece Allah a asemănat credința cu pomul în cuvintele Sale:

﴿مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ﴾

«O pildă: un cuvânt bun este asemenea unui pom bun.»
Coran, Ibrāhīm 14:24 (fragment)

66 Relatat de al-Bukhārī (1/22) și Muslim (1/66).

Cuvântul este cuvântul sincerității față de Allah; pomul este temelia credinței; ramurile sale sunt împlinirea poruncilor și ferirea de cele oprite; frunzele sale sunt binele de care se îngrijește credinciosul; iar roadele sale sunt faptele de ascultare. Dulceața rodului este culegerea lui, iar deplinătatea coacerii sale înseamnă maturizarea lui, prin care i se arată dulceața."[67]

67 Fatḥ al-bārī de Ibn Ḥajar (1/60).

18 Spinii și blândețea curmalelor

Al optsprezecelea: printre lucrurile deosebite amintite aici despre potrivirea însușirilor curmalului, cu toate părțile sale, cu însușirile credinciosului se află ceea ce a menționat Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el. El a spus:

„Unii au pus aceste foloase în legătură cu însușirile musulmanului și au așezat, în dreptul fiecărui folos, o însușire corespunzătoare a musulmanului.

Când au ajuns la spinii curmalului, au pus în dreptul lor asprimea musulmanului față de vrăjmașii lui Allah și față de oamenii stricăciunii. Față de aceștia el este asemenea spinilor prin tărie și asprime, iar pentru credincioși și pentru cei evlavioși este asemenea dulcеții curmalelor coapte:

﴿أَشِدَّآءُ عَلَى ٱلْكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ﴾

«Aspri față de necredincioși, milostivi între ei.»”[6869]

Coran, al-Fatḥ 48:29 (fragment)

De aceea, despre unii învățați care au avut o însemnată contribuție în respingerea celor ce susțin neadevărul și despre unii luptători care au avut o însemnată contribuție în lupta cu vrăjmașii musulmanilor se spune că sunt asemenea unui spin în gâtul vrăjmașilor.

68 Sura al-Fatḥ, versetul 29.

69 Miftāḥ dār al-saʿādah (1/120–121).

Acestea sunt câteva dintre asemănările dintre credincios și curmal. Unii comentatori au amintit și alte asemănări, însă acestea sunt slabe, iar unele sunt neîntemeiate. Al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar le-a rezumat în cartea sa Fatḥ al-bārī, spunând:

> *„Cât despre cei care au pretins că asemănarea dintre musulman și curmal ar consta în faptul că, dacă i se taie capul, moare; că nu rodește până nu este polenizat; că moare dacă este înecat; că inflorescența lui miroase asemenea seminței omenești; că se îmbrățișează; ori că bea prin partea de sus — toate acestea sunt asemănări slabe. Ele sunt comune oamenilor și nu îl privesc în chip aparte pe musulman. Încă și mai slabă este afirmația că asemănarea ar veni din faptul că ar fi fost creat din lutul rămas de la Ādam, căci hadithul despre aceasta nu este statornicit. Allah știe mai bine."*[70]

70 Fatḥ al-bārī (1/147).

Locul, rădăcinile și roadele pomului credinței

Din cele arătate mai înainte se înțelege că credința este un pom binecuvântat, de mare folos, bogat în binefaceri și cu multe roade. Are un loc anume în care este sădit, o udare anume, rădăcină, ramuri și roade.

Locul său este inima credinciosului: acolo îi sunt așezate semințele și rădăcinile, iar de acolo se desprind ramurile și mlădițele sale.

Apa cu care este udat este revelația limpede: Cartea lui Allah și Sunna Trimisului Său ﷺ. Cu acestea se udă acest pom; el nu are viață și nu crește decât prin ele.

Rădăcina sa este alcătuită din cele șase temelii ale credinței. Cea mai înaltă dintre ele este credința în Allah Preaînaltul: ea este rădăcina tuturor rădăcinilor acestui pom binecuvântat.

Ramurile sale sunt faptele bune, feluritele fapte de ascultare și numeroasele fapte prin care credinciosul se apropie de Allah.

Roadele sale sunt orice bine și orice fericire de care credinciosul se bucură în această lume și în Viața de Apoi. Toate sunt dintre roadele credinței și dintre urmările ei.

Învățatul șeic ʿAbd al-Raḥmān ibn Saʿdī, Allah să aibă milă de el, a alcătuit despre aceasta o frumoasă lucrare aparte, pe care a numit-o al-Tawḍīḥ wa-l-bayān li-shajarat al-īmān. În ea a prezentat cele mai însemnate trăsături ale acestui pom binecuvântat, pomul credinței. A început prin a explica sensul credinței și a-i arăta definiția. A vorbit apoi despre temeliile și alcătuirea ei și despre izvoarele din care se hrănește; în al treilea rând, i-a amintit foloasele și roadele.

În toate acestea, el a pornit de la versetul nobil amintit mai înainte, în care cuvântul credinței din inima credinciosului, cel

mai bun dintre cuvinte, este asemănat cu curmalul, cel mai bun dintre copaci.

> *„Acest pom din inimile credincioșilor se deosebește foarte mult de la unul la altul, după cât întrunesc ei din însușirile pe care Allah i le-a dat. Robul căruia i s-a dat izbândă trebuie, așadar, să se străduiască să îl cunoască, să îi cunoască însușirile, pricinile, rădăcinile și ramurile, și să se ostenească să le împlinească prin cunoaștere și faptă. Partea sa de bine, izbândă și fericire, atât în această viață, cât și în cea viitoare, este după partea sa din acest pom."*[71]

71 Al-Tawḍīḥ wa-l-bayān li-shajarat al-īmān de Ibn Saʿdī, pp. 6–7.

Ramurile credinței

Cea mai bună lămurire a rădăcinilor și ramurilor acestui pom este binecunoscutul hadith despre ramurile credinței, relatat de al-Bukhārī, Muslim și alții, de la Abū Hurayrah: Profetul ﷺ a spus:

> *„Credința are peste șaptezeci de ramuri. Cea mai înaltă dintre ele este rostirea cuvintelor «Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah», iar cea mai de jos este îndepărtarea unui lucru vătămător de pe drum. Pudoarea este și ea o ramură a credinței."*

Acest hadith este cea mai cuprinzătoare lămurire a acestui pom binecuvântat — a rădăcinilor și ramurilor sale — fie că acestea țin de inimă, de limbă sau de mădulare. De aceea, după ce a citat în cartea sa al-Īmān hadithul amintit mai înainte, în care credinciosul este asemănat cu curmalul, imamul Ibn Mandah, Allah să aibă milă de el, spune:

> *„[...] Apoi Profetul ﷺ a explicat credința prin Sunna sa, după cum o înțelesese de la Allah, și a arătat că ea are ramuri. Cea mai înaltă este mărturisirea că nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah. A așezat astfel, ca temelie a ei, recunoașterea cu inima și cu limba, iar ca ramuri ale ei, faptele."*[72]

Mai mulți comentatori ai acestui hadith s-au străduit să numere aceste ramuri și să le cuprindă. Au scris despre ele numeroase lucrări, unele scurte, altele întinse, și au urmat căi diferite. Cea mai bună cale este însă cea a lui Ibn Ḥibbān, Allah să aibă milă de el: o cale unică, pentru care a cheltuit mult timp și o mare osteneală.

72 Al-Īmān (2/350).

El a spus, descriindu-și metoda:

„Am urmărit înțelesul acestui hadith o vreme. Noi avem convingerea că Profetul ﷺ nu a rostit niciodată nimic fără folos și că nu există nimic din Sunna sa al cărui înțeles să nu poată fi cunoscut.

Am numărat, așadar, faptele de ascultare care țin de credință, însă ele depășeau cu mult acest număr. M-am întors atunci la tradițiile profetice și am numărat fiecare faptă de ascultare pe care Trimisul lui Allah ﷺ o socotise ca ținând de credință: erau mai puține decât șaptezeci și ceva. M-am întors apoi la cele cuprinse între cele două coperte ale Cuvântului Domnului nostru. L-am citit cu luare-aminte, verset cu verset, și am numărat fiecare faptă de ascultare pe care Allah, Preaputernicul și Mărețul, o socotise ca ținând de credință: și acestea erau mai puține decât șaptezeci și ceva.

Am pus atunci laolaltă Cartea și tradițiile profetice și am înlăturat ceea ce se repeta. Astfel, toate lucrurile pe care Allah, Preaputernicul și Mărețul, le numără în Cartea Sa ca ținând de credință și toate faptele de ascultare pe care Trimisul lui Allah ﷺ le-a așezat în Sunna sa între cele ale credinței erau șaptezeci și nouă de ramuri: nici mai multe, nici mai puține. Am înțeles că Profetul ﷺ avusese în vedere în acest hadith cele șaptezeci și ceva de ramuri ale credinței cuprinse în Carte și în Sunna sa.

Am înfățișat pe deplin această chestiune și i-am amintit ramurile în cartea Waṣf al-īmān wa-shuʿabih, într-un chip despre care nădăjduiesc că îi va fi de ajuns celui care îl cercetează cu luare-aminte. De aceea, nu am mai repetat aici această prezentare."[73]

Este, fără îndoială, o metodă care a cerut multă osteneală. Este însă cu adevărat regretabil că lucrarea sa Waṣf al-īmān wa-shuʿabih, în care a așezat rodul acestei străduanii, este pierdută:

73 Al-Iḥsān fī taqrīb Ṣaḥīḥ Ibn Ḥibbān de Ibn Balabān (1/387–388).

până acum nu i se cunoaște nicio urmă. De altfel, al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar a arătat în al-Fatḥ că nu a găsit-o nici el.
Al-Ḥāfiẓ a rezumat ramurile credinței, folosind ceea ce adunaseră mai mulți învățați. A alcătuit astfel un rezumat de mare folos și a spus:

„Am rezumat cele arătate de ei astfel: aceste ramuri se desprind din faptele inimii, din faptele limbii și din faptele trupului.

***Faptele inimii** cuprind convingerile și intențiile și sunt douăzeci și patru de însușiri: credința în Allah, în care intră credința în Ființa și în însușirile Sale, recunoașterea Unicității Sale, faptul că nimic nu este asemenea Lui și convingerea că tot ceea ce este în afara Lui a avut un început; credința în îngerii, Cărțile și trimișii Săi; credința în destin, în binele și răul său; și credința în Ziua de Apoi, în care intră întrebările din mormânt, învierea și ridicarea din morți, socoteala, balanța, șirāṭ-ul, Paradisul și Focul.*

Tot dintre ele sunt: iubirea de Allah; iubirea și ura pentru El; iubirea Profetului ﷺ și convingerea că lui i se cuvine cinstire, în care intră cererea binecuvântărilor pentru el și urmarea Sunnei sale; sinceritatea, în care intră părăsirea ostentației și a fățărniciei; căința; teama; nădejdea; recunoștința; împlinirea făgăduinței; răbdarea; mulțumirea cu hotărârea lui Allah; și încrederea în El.

Urmează mila și smerenia, în care intră respectul față de cei în vârstă și îndurarea față de cei mici; părăsirea trufiei și a îngâmfării; părăsirea invidiei; părăsirea urii ascunse; și părăsirea mâniei.

***Faptele limbii** sunt șapte însușiri: rostirea mărturisirii de Unicitate; recitarea Coranului; învățarea științei; predarea ei; ruga; pomenirea lui Allah, în care intră cererea iertării; și ferirea de vorba deșartă.*

***Faptele trupului** sunt treizeci și opt de însușiri. Unele îl privesc pe om în propria persoană și sunt cincisprezece:*

curățirea fizică și rituală, în care intră ferirea de necurățenii; acoperirea părților intime; rugăciunea obligatorie și cea de bunăvoie; zakāt-ul, la fel; eliberarea robilor; și dărnicia, în care intră hrănirea oamenilor și cinstirea oaspetelui.

Tot aici sunt postul obligatoriu și cel de bunăvoie; ḥajj-ul și ʿumrah, la fel; ṭawāf-ul; iʿtikāf-ul; căutarea Nopții Destinului; și plecarea dintr-un loc pentru păstrarea religiei, în care intră emigrarea din ținutul asocierii. Urmează împlinirea jurământului făcut lui Allah, grija de a respecta jurămintele și îndeplinirea ispășirilor.

Altele privesc legăturile de familie și sunt șase însușiri: păstrarea castității prin căsătorie; împlinirea drepturilor familiei; buna purtare față de părinți, în care intră ferirea de lipsa de respect față de ei; creșterea copiilor; păstrarea legăturilor de rudenie; și ascultarea stăpânilor ori bunătatea față de robi.

Altele privesc comunitatea în ansamblu și sunt șaptesprezece însușiri: cârmuirea cu dreptate; ținerea de comunitate; ascultarea celor învestiți cu autoritate; împăcarea oamenilor, în care intră lupta împotriva khawārij-ilor și a celor ce se răzvrătesc; și întrajutorarea în bine, în care intră poruncirea binelui și oprirea răului. Urmează aplicarea pedepselor prevăzute de legea religioasă; jihād-ul, în care intră paza la hotare; îndeplinirea celor încredințate, în care intră înmânarea cincimii din pradă; și împrumutul împreună cu înapoierea lui.

Urmează cinstirea vecinului; buna purtare în relațiile cu oamenii, în care intră dobândirea averii din cele îngăduite și cheltuirea ei pentru drepturile pe care le impune, iar aici intră și părăsirea risipei și a cheltuielii fără măsură; răspunsul la salut; rostirea rugii pentru cel care strănută; ferirea de a-i vătăma pe oameni; ferirea de distracțiile deșarte; și îndepărtarea lucrurilor vătămătoare de pe drum.

Acestea sunt șaizeci și nouă de însușiri. Pot fi numărate șaptezeci și nouă dacă unele dintre cele amintite împreună sunt socotite separat. Allah știe mai bine."[74]

Trebuie însă știut că a cuprinde și a număra aceste ramuri nu este o condiție a credinței. Musulmanului îi este de ajuns să citească Cartea lui Allah și Sunna Trimisului Său ﷺ, să împlinească poruncile lor, să se ferească de cele oprite în ele și să creadă veștile pe care le aduc. Cine face aceasta împlinește ramurile credinței, iar partea sa din ele este după partea sa de cunoaștere a Coranului și a Sunnei și de punere a lor în faptă.

De aceea, al-Qāḍī ʿIyāḍ, Allah să aibă milă de el, spune: „Mai mulți s-au străduit să cuprindă aceste ramuri prin propriul efort de cercetare. Este însă greu de hotărât că tocmai acestea sunt cele avute în vedere. Necunoașterea numărării lor amănunțite nu știrbește credința."[75]

74 Fatḥ al-bārī (1/52–53).

75 Fatḥ al-bārī (1/52).

Trei cultivatori și felul în care îngrijesc pomul

Dacă credinciosul este asemenea curmalului, iar asemănarea dintre ei este vădită în multe dintre lucrurile arătate mai înainte, atunci credincioșii din ținuturile lor sunt asemenea multor curmali aflați într-o grădină binecuvântată. Ei dau cele mai bune roade și cele mai plăcute fructe, în fiecare vreme, cu îngăduința Domnului lor. Iar dacă aceasta este pilda credincioșilor din ținuturile lor, cei care se îngrijesc de îndreptarea lor sunt asemenea cultivatorului din grădina sa.

Se știe că oamenii care lucrează pământul nu au cu toții aceeași pricepere, aceeași putere și aceeași bună îngrijire a curmalilor, a culturilor și a roadelor din grădinile lor. Între ei există deosebiri pe care numai Allah le știe. Putem da aici trei pilde, cu trei cultivatori și cu felul în care își lucrează grădina, ca să se lămurească înțelesul și rostul urmărit.

Prima pildă

Un cultivator are, în ochii celui care îl privește, însușiri deloc vrednice de mulțumire. Este iute la fire, cu ochii înroșiți, foarte mânios, grăbit în hotărâri și puțin răbdător. Se poartă cu curmalii din grădina sa într-un chip ciudat, ieșind de pe calea dreaptă a cultivării și depărtându-se de felul potrivit de a lucra. El crede că un curmal nu merită acest nume — numele de curmal — și nici grija și îngrijirea care îl însoțesc, decât dacă este sănătos, nevătămat și desăvârșit, fără nicio lipsă.

De aceea, dacă vreunuia dintre curmalii săi i se strecoară o lipsă, dacă îl atinge o boală ori apare în el vreo stricăciune, se grăbește, fără îngăduință și fără răbdare, să îl smulgă cu totul din rădăcini. Apoi îl aruncă cât mai departe, dincolo de zidul grădinii.

Așa se poartă cu curmalii săi: nu se îngrijește să îi îndrepte și nu le acordă grija și atenția de care au nevoie. Fără îndoială,

urmarea de neocolit a acestui fel de a lucra este risipirea grădinii și destrămarea și împuținarea curmalilor săi, puțin câte puțin.

A doua pildă

Un alt cultivator se poartă cu curmalii săi într-un alt chip straniu și uimitor. El crede că nu este deloc corect să spui despre un curmal că are vreo lipsă. Așa cum unui curmal mort nu îi folosesc unele dintre părțile sale rămase, nici unui curmal viu, aflat în picioare, nu îi dăunează, după părerea sa, lipsa vreuneia dintre părți. Pentru el, toți curmalii sunt la fel: cel bolnav și cel atins de lipsuri, împreună cu cel sănătos, se află cu toții pe aceeași treaptă. El afirmă chiar că sunt egali ca dinții unui pieptene, fără deosebiri și fără ca unul să îl întreacă pe altul.

A ajuns astfel să nu mai facă nicio deosebire nici între roadele curmalilor și felurile de curmale, deși oricine știe că între ele există deosebiri de calitate și de valoare.

Această convingere ciudată l-a făcut să se poarte cu grădina sa într-un fel ciudat: nu îi poartă de grijă, nu se îngrijește să o ude, nu îi acordă atenție și nu o cercetează. Mulți dintre curmalii săi se pot îmbolnăvi, iar mulți pot suferi felurite lipsuri, stricăciuni și vătămări, însă el nu ia seama și nu se preocupă. În ciuda tuturor acestora, continuă să creadă că grădina sa este întreagă, desăvârșită și nevătămată. Fără îndoială, urmarea de neocolit a acestei purtări este pierderea și pieirea cât mai grabnică a grădinii.

A treia pildă

Un cultivator a crescut, încă de mic, iubindu-și îndeletnicirea. El este înțelept în îngrijirea grădinii și cunoaște căile prin care se îndreaptă, se întărește și crește. Rabdă greutățile și încercările ei și este atent la împlinirea nevoilor și cerințelor sale.

Se îngrijește de curmalii săi din clipa în care îi sădește, le poartă deplină atenție, îi udă, îi îndreaptă și îndepărtează plantele străine care îi pot vătăma și slăbi. Se îngrijește de toți curmalii, fără să îi neglijeze nici pe cei puternici, nici pe cei slabi, nici pe cei buni, nici pe cei de mai mică valoare. Dacă unul este puternic, sănătos și nevătămat, privirea lui se bucură de el și este deplin mulțumit

de frumusețea și de starea lui. Continuă să îi pregătească mijloacele prin care să rămână statornic și să dăinuiască.

Dacă unul este slab, bolnav și nu crește îndeajuns, inima îl doare și se întristează pentru slăbiciunea și lipsa sa. Se poartă cu el cu înțelepciune: nu îl smulge din rădăcini ca să îl arunce în afara grădinii, dar nici nu îl neglijează cu totul și nu îl lasă lipsit de grijă și atenție. Dimpotrivă, pentru a-l îndrepta, alege măsuri înțelepte, metode sănătoase și căi drepte și corecte care, cu izbânda și îndrumarea lui Allah, îi pot aduce îndreptarea, statornicia și buna creștere.

Când ia aceste măsuri, cere neîncetat sfatul oamenilor cu merit, pricepere și experiență. Înainte de toate, are o legătură puternică cu Allah și o mare încredere în El. Se dezice de propria putere și tărie și crede că nu are nicio putere și nicio tărie decât prin Allah, Cel Măreț, în mâna Căruia se află frâiele tuturor lucrurilor.

De aceea, limba îi este mereu umedă de pomenirea lui Allah și rostește adesea: *„Ceea ce Allah voiește! Nu există putere decât prin Allah!”* Astfel, grădina sa continuă să crească, curmalii se înmulțesc, sporesc și se înfățișează frumos, dând felurite roade și cele mai plăcute fructe, în fiecare vreme, cu îngăduința Domnului său. Apoi el Îi aduce Domnului său mari mulțumiri și multe laude, știind că harul se află în mâna lui Allah și că El îl dă cui voiește. Allah este Dătătorul marelui har.

Aceste trei pilde lămuresc cât de felurite sunt metodele și cât de diferite sunt căile celor care se ocupă de îndreptare. Putem lămuri și un lucru care nu îi este ascuns celui ce cugetă:

Prima pildă arată starea mu'tazilah și a khawārij-ilor în purtarea lor față de robii credincioși ai lui Allah. Ei sunt oameni ai asprimii, durității și grosolăniei. Printre convingerile lor greșite se află aceea că omul care săvârșește un păcat mare iese din credință și va rămâne veșnic, în Ziua Învierii, în focurile iadului.

A doua pildă este dată pentru murji'ah și pentru purtarea lor față de credincioși: ei sunt oameni ai slăbiciunii, ai lipsei de fermitate și ai nepăsării față de starea credincioșilor. Această purtare s-a născut din convingerea lor greșită că faptele nu fac parte din credință. Ei diferă mult între ei în această privință, până

într-acolo încât unii au ajuns să spună că niciun păcat, oricât de mare, nu dăunează credinței, așa cum nicio faptă de ascultare nu folosește în prezența necredinței.

A treia pildă îi arată pe oamenii Sunnei, ai comunității, ai adevărului și ai dreptei purtări: cei cu o metodă dreaptă și de mijloc, cei mai buni dintre oameni, aflați pe calea cumpătată. Ei s-au ridicat deasupra lipsei celor neglijenți, fără să ajungă la exagerarea celor care depășesc măsura.

Metoda oamenilor Sunnei în privința celor din comunitatea musulmană care săvârșesc păcate este aceasta: nu îi declară necredincioși și nu îi scot astfel din religie, cum fac khawārij și mu'tazilah. Nici nu hotărăsc că au o credință desăvârșită și întreagă, cum fac murji'ah. Dimpotrivă, ei spun că sunt credincioși cu o credință lipsită de desăvârșire. Nutresc față de ei iubire pentru credința lor și ură pentru neascultarea lor. Au milă de ei, îi sfătuiesc și se străduiesc să îi îndrepte și să îi călăuzească prin cele mai blânde căi și prin cele mai bune mijloace, în limitele regulilor legii religioase și ale temeliilor sale cunoscute.

Cu aceasta se încheie lucrarea. Allah știe mai bine. Binecuvântările și pacea lui Allah fie asupra Profetului nostru Muḥammad, asupra familiei sale și asupra tuturor companionilor săi![76]

76 Lucrarea a fost inițial o prelegere ținută în sala de conferințe a Universității Islamice, în anul 1417 după Hegira. Ulterior a fost revizuită și i s-au adăugat unele completări. Numai Allah dă izbânda.

Glosar

Balaḥ البلح
Curmale verzi, încă necoapte.
Busr البسر
Curmale ajunse la culoarea de coacere, dar încă tari.
Jummār الجمار
Miezul fraged, comestibil, din vârful curmalului.
Ruṭab الرطب
Curmale coapte, moi și proaspete.
Tamr التمر
Curmale ajunse la maturitate deplină și uscate.
Tafsīr التفسير
Explicarea înțelesurilor Coranului.

Bibliografie

1. Ibn Balabān. Al-Iḥsān fī taqrīb Ṣaḥīḥ Ibn Ḥibbān. Ediție îngrijită de Shuʿayb al-Arnaʾūṭ. Muʾassasat al-Risālah, Beirut, ediția I, 1408 H.

2. Ibn al-Qayyim. Iʿlām al-muwaqqiʿīn ʿan Rabb al-ʿālamīn. Ediție îngrijită de Ṭāhā ʿAbd al-Raʾūf Saʿd. Maktabat al-Kulliyyāt al-Azhariyyah.

3. Ibn Mandah. Al-Īmān. Ediție îngrijită de dr. ʿAlī ibn Muḥammad ibn Nāṣir al-Faqīhī. Editura Universității Islamice, ediția I, 1401 H.

4. Al-Qāsimī. Maḥāsin al-taʾwīl, comentariul coranic al lui al-Qāsimī. Ediție îngrijită de Muḥammad Fuʾād ʿAbd al-Bāqī. Dār Iḥyāʾ al-Kutub al-ʿArabiyyah.

5. Ibn Saʿdī. Al-Tawḍīḥ wa-l-bayān li-shajarat al-īmān. Maktabat al-Maʿārif, Riyadh, 1406 H.

6. Ibn Jarīr al-Ṭabarī. Jāmiʿ al-bayān ʿan taʾwīl āy al-Qurʾān. Dār al-Fikr, Beirut, 1405 H.

7. Ibn Rajab. Jāmiʿ al-ʿulūm wa-l-ḥikam. Dār al-Maʿrifah, Beirut.

8. Al-Qurṭubī. Al-Jāmiʿ li-aḥkām al-Qurʾān. Dār al-Kutub al-ʿIlmiyyah, Beirut, ediția I, 1408 H.

9. Al-Suyūṭī. Al-Durr al-manthūr fī al-tafsīr bi-l-maʾthūr. Dār al-Fikr, Beirut, ediția I, 1403 H.

10. Ibn al-Jawzī. Zād al-masīr fī ʿilm al-tafsīr. Al-Maktab al-Islāmī, Beirut, ediția a III-a, 1404 H.

11. Al-Albānī. Silsilat al-aḥādīth al-ṣaḥīḥah. Volumul II: al-Maktab al-Islāmī, ediția a IV-a, 1405 H. Volumul IV: Maktabat al-Maʿārif, Riyadh, ediția a IV-a, 1408 H.

12. Al-Albānī. Silsilat al-aḥādīth al-ḍaʿīfah. Al-Maktab al-Islāmī, 1405 H.

13. ʿAbd Allāh ibn al-Imām Aḥmad. Al-Sunnah. Ediție îngrijită de dr. Muḥammad ibn Saʿīd al-Qaḥṭānī. Dār Ibn al-Qayyim, Dammam, ediția I, 1406 H.

14. Al-Tirmidhī. Al-Sunan. Ediție îngrijită de Kamāl Yūsuf al-Ḥūt. Dār al-Kutub al-ʿIlmiyyah, Beirut, 1407 H.

15. Al-Nasāʾī. Al-Sunan al-kubrā. Ediție îngrijită de ʿAbd al-Ghaffār al-Bundārī și Sayyid Kasrawī Ḥasan. Dār al-Kutub al-ʿIlmiyyah, Beirut, ediția I, 1411 H.

16. Al-Lālakāʾī. Sharḥ uṣūl iʿtiqād ahl al-sunnah wa-l-jamāʿah. Ediție îngrijită de dr. Aḥmad Saʿd Ḥamdān. Dār Ṭaybah, Riyadh, ediția I.

17. Al-Nawawī. Sharḥ Ṣaḥīḥ Muslim. Al-Maṭbaʿah al-Miṣriyyah.

18. Al-Bukhārī. Al-Ṣaḥīḥ. Al-Maṭbaʿah al-Salafiyyah, ediția I, 1400 H.

19. Al-Albānī. Ṣaḥīḥ al-jāmiʿ al-ṣaghīr wa-ziyādatih. Al-Maktab al-Islāmī, ediția a II-a, 1406 H.

20. Al-Albānī. Ṣaḥīḥ Sunan al-Tirmidhī. Al-Maktab al-Islāmī, Beirut, ediția I, 1408 H.

21. Muslim. Al-Ṣaḥīḥ. Ediție îngrijită de Muḥammad Fuʾād ʿAbd al-Bāqī. Dār Iḥyāʾ al-Turāth al-ʿArabī, Beirut.

22. Ibn Abī Yaʿlā. Ṭabaqāt al-Ḥanābilah. Ediție îngrijită de Muḥammad Ḥāmid al-Fiqī. Maṭbaʿat al-Sunnah al-Muḥammadiyyah.

23. Ibn Ḥajar al-ʿAsqalānī. Fatḥ al-bārī sharḥ Ṣaḥīḥ al-Bukhārī. Dār al-Maʿrifah, Beirut.

24. Ibn al-Qayyim. Al-Fawāʾid. Ediție îngrijită de Bashīr Muḥammad ʿUyūn. Dār al-Bayān, ediția I, 1407 H.

25. Ibn al-Qayyim. Al-Kāfiyah al-shāfiyah fī al-intiṣār li-l-firqah al-nājiyah. Dār al-Bāz li-l-Nashr wa-l-Tawzīʿ, Mecca.

26. Al-Haythamī. Majmaʿ al-zawāʾid. Dār al-Kitāb al-ʿArabī, Beirut, ediția a III-a, 1403 H.

27. Al-Ḥākim. Al-Mustadrak. Dār al-Maʿrifah, Beirut.

28. Imamul Aḥmad. Al-Musnad. Al-Maktab al-Islāmī, Beirut.

29. Al-Baghawī. Maʿālim al-tanzīl. Ediție îngrijită de Khālid al-ʿAkk și Marwān Sawwār. Dār al-Maʿrifah, Beirut, ediția I, 1406 H.

30. Al-Ṭabarānī. Al-Muʿjam al-kabīr. Maktabat Ibn Taymiyyah.

31. Ibn al-Qayyim. Miftāḥ dār al-saʿādah. Ediție îngrijită de ʿAlī ibn Ḥasan ibn ʿAbd al-Ḥamīd. Dār Ibn ʿAffān, Najd, ediția I, 1416 H.

32. Ibn al-Jawzī. Al-Mawḍūʿāt. Ediție îngrijită de Tawfīq Ḥamdān. Dār al-Kutub al-ʿIlmiyyah, Beirut, ediția I, 1415 H.

33. Al-Dhahabī. Mīzān al-iʿtidāl. Ediție îngrijită de ʿAlī Muḥammad al-Bajāwī. Dār al-Fikr al-ʿArabī.

34. Abū Ḥātim al-Sijistānī. Al-Nakhl. Ediție îngrijită de dr. Ibrāhīm al-Sāmarrāʾī. Dār al-Liwāʾ, Riyadh, ediția I, 1405 H.

Indice

Coran	3
credință	2, 29, 41, 47, 49, 56, 62, 63
curmal	15, 17, 19, 20, 25, 33, 35, 46, 52, 60, 61
inimă	6, 20, 21, 22, 25, 27, 29, 31, 55
khawārij	58, 62, 63
murjiʾah	63
muʿtazilah	62, 63
ramuri	6, 21, 22, 53, 55, 56, 57, 59
răbdare	42, 60
rugă	36

Cules cu Libertinus Serif și Amiri. Institutul Tawhid.

TA'AMMULĀT FĪ MUMĀTHALAT AL-MU'MIN LI-L-NAKHLAH

RĂDĂCINI TRAINICE ROADE FOLOSITOARE

Pilda pomului bun și viața credinciosului.

Optsprezece asemănări dintre credincios și curmal, întemeiate pe versete, hadithuri și explicații ale învățaților. O lucrare despre credință, îngrijirea inimii, răbdare și binele adus celorlalți.

INSTITUTUL TAWHID

tawhid.ro